

138 / 2
1914

აფხაზი

საქართველოს
ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველო

1914

მ ა თ ე ი, № 5. მოსკოვში დაბეჭდილი.

ბავშვები

საქართველოს
ქუჩა

1914 წლის იანვარი. * * * 1914 წლის იანვარი.

158
1914

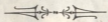
3726

ს ა რ ჩ ე პ ი.

I—მწყემსი,—სურ.	1
II—ტოროლი,—ლექსი დ. კლიაზიშვილისა	3
III—ჯაშუში,—(საბავშვო ზიკს ორ მოქმედებად), ნ. შივა- შვილისა	6
IV—ნათელა, ხალხური ზღაპარი,—გაღვიწილი (შემდე- გი) დ. კასრაძისა	19
V—სიკოს ხვედრი ოქრო,—(აზრი ადგილადაა საღებური ზღაპრიდან), ლეო ქიქელიძისა	27
VI—ჩხიკვი და ბულბული.—(იგაკ-არაკი) ი. სიხარული- ძისა	34
VII—რად იშლება ია ასე აღრე,—(რუსულიდან) აღ. კვე- ლესიანისა	37
VIII—საშინელი შემთხვევა,—(თავისუფალი თარგმ. ფრან- გულიდან), ბაბო ბურუაძისა	40
IX—მინიონა,—(მოთხრობა ფონ-როდენისა), თარგმ. გ. დ—ძისა	44
X—ჰაერის დამორჩილება,— აღ—ესა	54
XI—კოტე მესხი,—შ. დ—ისა	58
XII—გასართობი,—თვეების სიმღერა და აღსნა	62

ტოროლა.

ღმოსავლეთით ტატრობი
ვარდის ფრად ილიმებოდა;
მისი სიწითლე ქვეყანას
ნელ-ნელა ეფინებოდა.

უძლურად ქმნილი სიბნელე

მიდამოს ეთხოვებოდა; —

სინათლით გულ-განგმირული

სულსა ლაფაედა, კვდებოდა.

* *

ტოროლამ თვალი აქყიტა,

შეინძრა, შეიფრთხილა;

მზის მოტრფიალემ ჰაერში

სისწრაფით შეისრიალა.

სხივებს გაეკრა, დაჰკოცნა, —

სიამით გააყრიალა;

მიუახლოვდა დღის გუშაგს,
იქ ლექსი ჩააწერიალა.

„როს მიდამოს შავი ღამე
გადაათენს შავსა ზეწარს
და სიბნელე გადაეკვრის
ჩემ საყვარელ ნათელ ზეცას,—

გული მიკვნესს, ველარ უმზერ,
დასაძინად ვბუკავ თვალსა,—
ყანის პირას დავეშვები,
ის მომიხდის თავის ვალსა.

მაგრამ ოდეს მზისა სხივი
გაუცინებს არე-მარეს,
მსწრაფლ გავიგებ, თვალს გავახელ,
გაულიმებ მოცლოვარეს.

მზისა სხივებს ამოვყვები,
ვესტუმრები ამა მხარეს,
სად მტრის ხელი ვერ უდგება,
არვინა ღვრის ცრემლსა მწარეს,—

თავისუფლად დავნავარდობ,
ლექსებს ვმღერი, ვაწკრიალებ;
თუ შემხვდება მანვე მწერი,
მუსრსა ვავლებ, ვატიალებ.

თუ დამქანცავს დიდხანს ფრენა,
წუთით დაბლა დავეშვები;

ქვემოთა
კონსტანტინე

ჯ ა უ უ ბ ი.

(საბავშვო პიესა ორ მოქმედებად).

მ ო ქ მ ე დ ნ ი პ ი რ ნ ი:

ანიკო, მასწავლებელი.

გიორგი, 15—16 წლისა.

ნიკო.

შაქრო.

ვასო.

სანდრო.

ივლიანე.

ილიკო, 12—13 წლისა.

ვანო.

როსტომ.

სიმონა.

14—15 წლ.

მოწაფეები.

შაქრო და სხვა მოწაფეები, არა ნაკლებ 12—15 წლ.

მ ო ქ მ ე დ ე ბ ა I.

სკდასო თათი. გაკვეთილი თავდება. ფარდის ახდის დროს შაქრო
ათაგებს „ტუთის დედას“.

შაქრო. (ზეზარად). „მე ჩემის კირის, ჩემის წუხილის,
ჩემის კაცობის, გულის დუღილის

სიტყვანი გულში შებადებიან,
 მაგრამ გულშივე უხმოდ კვდებიან.
 შენ ვერ გაიგებ მეტყველის ტანჯვას,
 როცა სიტყვასა მართალს გულში ჰკლავს.
 აქ, მენდე, ლაბავ, ჩემი უღელი
 შენს უღელზედა უფრო ძნელია...
 მაშ რა გაღონებს?—გასწი კაპანსა,
 და გაიტანე გუთანი ბოლოს;
 ნუ უღალატებ ძველს ამხანაგსა,
 ის შენ აცხოვრე, მან შენ გაცხოვროს“!..

(ს ი ჩ უ შ ე).

ანიკო. მოგწონთ ლექსი?

ხმები. (აღტაცებით). ძალიან, ძალიან! მშვენიერია, მშვენიერი!..

ანიკო. მერე, ცოდო არ არის,—ზოგიერთმა კარგად არ იცით?!

ყველანი. (თათუბს აწევენ და დადის სურვილით). მე ვიტყვი, მე ვიტყვი!..

ანიკო. დღეს კმარა... ზარი დარეკეთ!.. (ბეჭინი წამოგვიფიქვან). ერთი, ერთი!.. ვასო, შენ!.. (ვასო გარბის. სხვები სსდებიან. ზარის ხმა).

ანიკო. ეზოში ჩალით!.. (შევირდება გარბიან). დინჯად, დინჯად!.. თავ პირს ნუ იმტვრევთ!.. (თათთანაც უკან გაქუცება).

(კლასში შეფურხდებათ გიორგი, შაქრა, ნიკო, ვასო, ივლიანე და ილიკო; ზოგი წიგნებს აღაკებს, ზოგა ქუდს კისებს).

გიორგი. (შესტება თავის მაგიდაზე და აღტაცებით).

„შენ ვერ გაიგებ მეტყველის ტანჯვას,
 როცა სიტყვასა მართალს გულში ჰკლავს.“

აქ, მენდე, ლაბავ, ჩემი უღელი
 შენს უღელზედა უფრო ძნელია“...

ნიკო. (ქედით ხელში კარებში შედგება და დიმილით უყრს უკედებს. თითონაც გატაცებით):

„მაშ, რა გაღონებს?—გასწი კაპანსა
 და გაიტანე გუთანი ბოლ-ს;
 ნუ უღალატებ ძველს ამხანაგსა:
 ის შენ აცხოვრე, მან შენ გააცხოვროს!“..

(იდეო და ივლიანე აბგებში წიგნებს ავადგებენ და დიმილით უსმევენ.

გიორგი. (ძირს გადმოხტება და დაჩინვით, იმერული კაღათით)
 ბოშო, ივლიანე, თქვენ ვინ-ლა გყავთ ილია ქავჭავ-
 ვაძისთანა? (იდეოს კარდა უკვლახი გადისარხარებენ).

აქეთ-იქითგან. აპა, აპა, ბოშო!..

ივლიანე. (წამოხტება). აკაკი!

გიორგი. ხა-ხა-ხა!.. იმე, ბოშო, რაფა იქნება—ილია და აკა-
 კი!.. (ხარხარებს).

ივლიანე. (შესტება მაგიდაზე და თავ-გამოდებით).

„გალიაში ზის არწივი, ველარ ახერხებს ნავარდას,
 ველარ სჭერეტს ატეხილ ქალებს, ვერც ყნოსავს ია
 და ვარდას;

ტანჯვით იგონებს ის ძველ დროს, როცა თავს
 აჯდა იაღბუზს
 და ქვემოდ მავალ ცხოველებს ოდნად ხედავდა, ვი-
 თა ბუზს;

ცის სიახლოვით ამაყი ძირს-ეშვებოდა შურდულად,
 სხვებზე პირდაპირ მიმსვლელი თვით დაიჭირეს ქუ-
 რდულად,
 გალიაშია მზე-ბნელი, მარტოდ-მარტოა იქ ობლად,

და იქვე ჯირკვზე მიბმული ბაიუში ჰყავს მუხომედი
ბლად.

(დანარჩენნი, ილიას გარდა, დასაწყისში ჯერ დაცხებით ახველებენ და დოიანუ-შემოფრინი შესტყერაინ, მაგრამ ლექსის მშვენიერებას ეპირნიდებთან და უსშენენ, თუმცა მანც ძაღდატანებით ერთმანეთს თვადს უშერებან. გათავებისას ხარხარს ასტყენ).

გიორგი. ხა—ხა—ხა!.. ბაიუში, ბაიუში! ი—ი—ი!.. ხა—ხა!..

ყველანი. (ილიას გარდა). ი—ი—ი! ბაიუში, ბაიუში!..

გიორგი. შენ, კორტოხელავ! აკაკიმ ბაიუშის მეტი ვერა მოახერხა-რა?! (ხარხარებენ).

ნიკო. (აშშარტაუნუდად). „შენ ვერ გაიგებ მეტყველის ტანჯვას, როცა სიტყვასა მართალს გულში ჰკლავს!“ ჰა, როგორია!..

ივლიანე. (აწითლებუდად). თქვენ არ გესმით, რას ნიშნავს ბაიუში, თვარა...

ვისო. ბაიუში—ბაიუშია!.. (იფინიან).

გიორგი. ლომი აყლაპე შენს ბაიუშს, —არ გაგიხდეს!.. (ხარხარებენ).

შაქრო. თორნეში ჩააკვრევინე მამაშენს,—კაი ლავაში გამოვა!

ყველანი. (ხარხარით). თორნეში, თორნეში!.. ხა... ხა... ლავაში, ლავაში!.. ხა—ხა...

გიორგი. ვადმოაგლეო ძირს ეგ ბაიუში!..

(აქეთ-აქიდან ეტანებთან და ეწევან, გადმოსვადუბად. „ძირს, ძირს, ლავაშაქვ... თორნეში, თორნეში... ხა—ხა“... ივლიანე უბრძვით, არ წნებდებათ; ამ ბღღარძენში ივლიანე გიორგის შემთხვევით ხალათს ჩამოახვეს).

გიორგი. (გაბეცხლებულა). მე შენ გირვენებ ხალათის ჩამო-
 გლეჯისთვის!.. (უფრო გაბედულად სწვდება. სხვებიც
 ეტანებიან და უვირთან: „გადმოაგდეთ ძირს. ერთი გა-
 ვადაფაშით!“ ივლიანუ თავ-განწირულად იბრძვის).

(ილიკო აქამდის ჩუმად იჯდა თავის შაკიდასთან და არამც თუ მო-
 ნაწილეობას არ იღებდა მისივეში, არამედ შებღ-შეგრული უნაქროდა
 მათ ჩაცეპას).

ილიკო. (ვეღარ ითმუნს. ატანებული წამახტება, შეხტება შაკი-
 დაზე ივლიანუს გვერდით და იქიდან ზირდაზირ მისეულ-
 თა ჭკუეში გადაერგვა). აბა, ხელი ახლეთ!

(უველანი უკან დაიწვეწ და წრეში ილიკო დარჩება. თუმცა ილიკო
 უველაზე შატარაა, მაგრამ მისი თავ-განწირული მოქრეშული სახე
 და შატარა შეკუმშული მუშტები უველაზე დად შთაბეჭდილებას ახ-
 დენს. მუშტებ-მოდერებული ამხანაგები განზება დგანან და ვერ მი-
 უბედნიათ. კარგა ხანს ასე უსიტვეთდ შესტქერიან ერთმანეთს).

ილიკო. (მრისხანედ) გაბედეთ!.. (ისევ საჩუშე).

გიორგი. (ვითომ თამამად, მაგრამ ხმა-მოატხებადა). შენ ვინა
 გდინბარ!

ილიკო. აი ესა ვარ!

გიორგი. დაიკარგე, მეტიჩარავ! (შიაწვეს მუშტებათ).

ილიკო. მობძანდი! (თავ-გამოდებით თათონან შიაწვეს და მუშ-
 ტებ-მოდერებული შიკ ილლიის ქვეშ ამოუდგება. ასე
 შესტქერიან ერთმანეთს).

გიორგი. (ხმას დაწვეს). ვერა ხედავ, ხალათი შემომახია!..

ილიკო. თქვენივე ბრალია, — რას მისცვივდით!..

გიორგი. (უფრო ხმა-დაწვედა). ჩვენ ვებუმრებოდით, და ეგ-
 კი...

ილიკო. ვნახე, როგორც ებუმრებოდით!.. ძირს ვადმოსა-

- გდებად არ ეწეოდით?!. (სიჩუმე). არც-კი გრცხვე-
 ნიანთ: მაგდენი ერთზე იწევთ!..
- შ.ქრო.** რა ძალიან ეწყინა ჩვენი ხუმრობა?!
- ილიკო.** მაშ გინება ხუმრობა იქნება!
- გიორგი.** (მუშტებს ჩამოშვებს). მაგას აკაკი უყვარს, ჩვენ
 ილია.
- ივლიანე.** მე ორივე მიყვარს! (ძიანს ჩამოადის).
- ილიკო.** მეც!
- გიორგი.** ჰო-და, ამ დახეულ ხალათს ახლავ მასწავლებელს
 ვუჩვენებ!
- ივლიანე.** მე ხომ არ მინდოდა!
- გიორგი.** გინდოდა თუ არა, მიზღავ!
- ილიკო.** არაფერსაც არ გიზღავს! წადი, აჩვენე, — ენახოთ,
 ვინ გამოვა დამნაშავედ! (გიორგი ბრაზით შეუბღვავს).
 ჰო, მიყურე! მე ხომ აქ ვიყავ, — ყველაფერს ისე
 ვეტყვი, როგორც იყო!.. გირჩევენია ვაჩუმიდ!...
- გიორგი.** (უცებ ბრაზ-შიარეული) მაშ თუ ეგრეა; აი!.. (დასტა-
 ვებს ივლიანეს წიგნს ხელს და დაჭეხს წყავს. ილიკო
 შივარდება და ხელიდან გამოჰგლეჯს). ჰე! ნახე!.. (გან-
 ხე წავა)
- ივლიანე.** (ტირაღით). რად მიქენ ეს!.. (ილიკოს წიგნს ჩამო-
 ანთშვებს და აბაკში სდებს; კარასკენ მიდის მუჭარით).
 მაკა შენი!..
- გიორგი.** გაცადო, ყურებზე ხახვი არ დამაქრა! ისე მიგბეგვამ,
 რომ ბაბუასაც ვეღარ გამოადგე!
- ივლიანე.** (მუჭარით). კაი, კაი! ბევრნი ხართ და იმისი გული
 გაქვთ!.. ისეთი დანა მაქვს სახლში — აბა ხელი მ-
 ხლეთ!.. (გადის).
- გიორგი.** დაუზნლავს არ გაუშვებ!.. (ამხახაკებს). ჩვენ ვიწრო
 ქუჩაში ხომ ხშირად დაიარება!
- შაქრო.** ჰო და სწორედ იქ ავკიდოთ!

ვასო. მართლა რომ დანა ჰქონდეს?!

გიორგი. ჩვენ-კი არა გვაქვს!.. აი! (ამოიღებს დიდ დანას).

შაქრო. აი მეც!.. (ოსივ დანას ამოიღებს).

ვასო. მე სახლში მაქვს.

შაქრო. (ხიკოს). უენ?

ნიკო. მეცა მაქვს შინ.

გიორგი. ჰო და—მობძანდეს!.. წავიდეთ ეზოში...

(ვეკლანა კარბან. რჩება მხოლოდ ჩაფიქრებული იდაყო. ჰაუზა.)

(შემოდის ანიკო. იდაყო ვერ აშხვეს).

ანიკო. რას აკეთებ აქ, ილიკო? რატომ არ ჩახვალ სათამაშოდ?.. (იდაყო თავ-ჩადუნული დგას) არ გესმის, ბიჭო,—რას ჩაფიქრებულხარ?.. წადი კარში...

(იდაყო თავ-ჩადუნული დინჯად მიდის. ანიკო თავას გაუთლავს. იდაყო კარებში შედგება).

ანიკო. რა მოგივიდა, ბიჭო?! (სიჩუმე). აქ მოდი... (იდაყო შირ-შექვეული დგას. ანიკო ძვე და ხელს მოჭკაიდებს). მოდი აქ!.. (წინ მოჭკაუვს). მითხარ, ბიჭიკო, რა დავგემართა? (ჰაუზა).

ილიკო. (წგებ). მოგახსენებთ!..

ანიკო. აბა!

ილიკო. შეგირდებს ჩუბი მოუვირდათ...

ანიკო. უენც შეგვებება?

ილიკო. არა!

ანიკო. მაშ უნდა ამხანაგები დაასმინო?! (სიჩუმე).

ილიკო. მაშ წაველ... (კაბრუნდება).

ანიკო. წადი!..

(იდაყო მიდის; კარებში ისევ შედგება. შერე შარდად მობრუნდება და შავა ანიკოსთან).

ილიკო. მაინც უნდა მოგახსენოთ.

(ანიკო დათქრებულა დადის. შეგირდები ჭკუე-ჭკუეად შემოდგინდნენ და სხდებან ანიკო მათ ურადრებას არ აქცევენ, დადის დასტყვობს. უკვე ვეელნი შეკრიბნენ და რაღაც არჩევულებრივის მოლოდინში ჩუმად სხედახ. მაქრო ეზრუნულება ამხანაგებს და უჩვენებს ილიკოსე. კარგა ხანს სიჩუმეა).

ანიკო. (მიუბრუნდება კლასს). ივლიანე, შეგიძლია კარგად სთქვა „დატყვევებული არწივი?“

ივლიანე. კი, ბატონო! (დიდა გრძნობით ამბობს ზეპირად „დატყვევებულ არწივს“. სიჩუმე).

ანიკო. მოგწონთ ეს ლექსი?

ყველანი. (გარდა გიორგისა, მაქროსა და ვასოსა). მშვენიერია! ძალიან კარგია!..

ანიკო. გიორგი, ვასო, მაქრო, თქვენ-კი აღარ მოგწონთ? (თავ-ხადუნულება დგანან და ზასუხს არ აძლევენ). ვასო!

ვასო. (თავ-ჩაკიდებული). მომწონს.

ანიკო. მაქრო!

მაქრო. (ისევე) მომწონს!

ანიკო. გიორგი! (გიორგი გაჩუმებული დგას). სთქვი! თუ არ მოგწონს,—თავს-კი არ მოგპირიან!..

გიორგი. (ჩუმად). არა.

მთელი კლასი. (აღშფოთებით). კარგია! მშვენიერია!

ანიკო. მომეცით წიგნი!.. (ამაზნის ლექსს). აქ მოდი, გიორგი!.. (გიორგი მოდუშული გაუა). აბა, კარგად დაუგდე ური... (მხარზე ხელს დაადებს და დიდა გამოშეტყველებით გათხულობს ლექსს) არ მოგწონს?.. გაპირვებით-კი ნუ იტყვი, ისე—სინილის ქვეშა სთქვი!

გიორგი. (ჩუმად). მომწონს... (მთელ კლასს სიხარული ემჩნევა).

ანიკო. დარწმუნებული ვარ!.. დაჯექ.. (გიორგი წადება). იცით, ვისი ლექსია „დატყვევებული არწივი?“

რამდენიმე ხმა. აკაკი წერეთლისა.

- ანიკო. ჰო, აი ამისი! (ფოტოგრაფიულ სურათზე უჩვენებს) არის, სადაურია აკაკი წერეთელი?
- ხმები. იმერეთიდანაა!
- ანიკო. რა არის იმერეთი? ივლიანე!
- ივლიანე. საქართველოს ერთი ნაწილი.
- ანიკო. კიდევ რა ნაწილები იცით საქართველოსი? ილიკო!
- ილიკო. ქართლი, კახეთი...
- ანიკო. კიდევ? (ივლიანე თათს აშვერს) ივლიანე!
- ივლიანე. გურია, რაქა, სამეგრელო.
- ანიკო. ყველა ეს ნაწილები შეიადგენენ? შაქრო!
- შაქრო. საქართველოს.
- ანიკო. როგორც, მაგალითად?— (ხაკა თათს აწვევს). ნიკო!
- ნიკო. როგორც კუკია, ჩულურეთი... (შეკვირდება ფრუტუნს ასტეხენ).
- ანიკო. რას იცინით?!. სწორედ ეგრე... ნიკო.
- ნიკო. კუკია, ჩულურეთი, ავლაბარი, დიდუბე, სოლოლაკი, ვერა—თბილისს.
- ანიკო. ჰო, სწორედ ეგრე!—ხომ ვახსოვთ რამდენი უბედურებაც გამოიარა საქართველომ თათრებისგან?
- ყველანი. გვახსოვს, გვახსოვს!..
- ანიკო. რა იყო უმთავრესი მიზეზი,—ვინ იტყვის?

(თათქმის ყველანი თათებს აწვდიან დადა ხალხით).

- ანიკო. აბა, ილიკო!
- ილიკო. (შეკვირდავად). საქართველო უმშვენიერესი ქვეყანაა დედამიწის ზურგზე და ყველას უნდოდა მისი დაპყრობა. თითონ საქართველოს სხვა-და-სხვა ნაწილებიც არ სცხოვრობდნენ ძმურად: ერთმანეთს ექაშებოდნენ, არ ჰშველოდნენ ერთმანეთს ვაკირების დროს და ხშირად მოსეულ მტერსაც-კი უშავრებდნენ ზურგს!

- ანიკო.** და აი ჩვენ აქამდისაც ვერ ვისწავლეთ ჭკვა! მთელ კლასში ერთი პატარა იმერული გვყავს; ისე უნდა გვიყვარდეს, როგორც ძმა; თქვენ-კი ლამის და-აღრჩოთ!
- კლასი.** (აღუდეგებულად). ვინ, ვინ?! (გიორგი, ვასო, შაქრო, ნიკო — თავ-ჩადუნულები სხედან).
- ანიკო.** გიორგი, ვასო, შაქრო, ნიკო! (დარცხვენით წამოადგებათ). აბა, პასუხი აგეთ! რა გინდოდათ იელიანესაგან?.. (სიჩუმე. კლასში უკმაყოფილების დრტყინვა ისმის). მერე, ასეთი კარგი ბიჭისგან!.. მოდი აქ, იელიანე, წიგნიც წამოიღე! (ივლიანე მივა და წიგნს გადასცემს). აბა, რას ვაყვს ეს?! იელიანეს მამა ერთი ლარიბი კაცია, და თქვენ ეს წიგნი მთლად გაუფუჭეთ, — არა გრცხვენინათ?! რომელმა დაგლიჯა? (სიჩუმე). ოჰო! სისაძაგლეში თამამები ხართ და გამოტყუა-კი გეძნელებათ?!
- გიორგი.** (უკანადათ). აი, მაგან სულ შემომამუხრიწა ხალათი!
- ანიკო.** ღინჯად!.. საყვირელი ჩვენა გვაქვს, და ხომ ხედავ, თავს ვიკაევებთ!.. მერე, რად დაგიზია? განა შენვე არ გამოიწვიე?!
- ივლიანე.** (უელში ტირილია ეჭვანება). დედა არ მომიკვდეს, არ მინდოდა!.. საცემად მომესიყვნენ და ხელი როგორღაც გავკარ...
- ანიკო.** ვიცი, დაშოშმინდი!.. (ხელს გადახკვებს). ეს სირცხვილიც გეყოფათ კლასის წინ და შემდეგისთვის გაფრთხილდით. თუ მამაცები და ყოჩაღები ხართ, — ცხოვრება ჯერ წინა გაქვთ და ბრძოლის უნარი იქ გამოიჩინეთ, საცა საჭიროა, თორემ... ესე, შინაურობაში ერთ პატარა ბიჭზე მისევა — ეგ ხომ ტურების საქმეა!.. იელიანე, ნურც შენ ჩაიდებ შურს გულში... ამ წიგნის მაგივრად-კი მე სხვას მოგცემ,

თორემ გიორგის მამაც ერთი ღარიბი კაცია, და ცოდვია მისი დასჯა .. დაჯექ!.. (იფლანკე ჟღერს.) მთელი ქვეყნიერება ხალხით არის სავსე და ყველა ერთნაირად არის გაჩენილი; ჩვენც ყველა უნდა გვიყვარდეს, არამც-თუ ესე—(უნჩვენებს იფლანკეზე და მის შტრებზე). ლამის ძმამ ძმა შექამოს!.. ახლა-კი წადით სახლში.

ხმები. „დატყვევებული არწივი“ ვისწავლოთ ზეპირად?

სხვა ხმები. მაშ, მაშ!..

ანიკო. (სუმრობით). ეგ ძმური შერიგების ნიშანი იქნება იმერლებისთვის!

ყველანი. ვისწავლით, ვისწავლით!

ანიკო. (სუმრობით). შენ პირველსა გკითხავ, გიორგი! (სინდობი. შეკვირდება ჟგუფ-ჟგუფად გადაინ, რჩებაან მხოლოდ გიორგი, ვასო, შაქრო, ნაკო, სანდრო, ვანო. ანიკოც უკან მისდევს). როსტომ, როცა თავისუფალი დრო ჰქონდეს მამაშენს, შემომიაროს,—ჩარჩოები გასაკეთებელია-თქო! (გადას).

შაქრო. სულ-კი მაგ ილიკოს ოინებია!

ვანო. როგორ?

შაქრო. მაგან დავგასმინა. მასწავლებელთან!

სანდრო. შენ თითონ გაიგე?

შაქრო. კი არ გავიგე, მაგრამ, როცა შემოვედი, კლასი ცარიელი იყო; მხოლოდ მასწავლებელი საიდუმლოდ რალაცაზე ელაპარაკებოდა ილიკოს.

სანდრო. ახლა, რა იცი, რაზედ ელაპარაკებოდა?!

გიორგი. სწორედ ჩვენი ჩხუბის შემდეგ იყო!

შაქრო. მასწავლებელმა დამიყვირა კიდევ, ნუ შემოდინხარო!

ნიკო. სწორედ ეგ იქნებოდა!

გიორგი. მაგას რალა ელაპარაკი უნდა! ეგ წაეჭიანჭა და მერე ჩუმად დავგასმინა! ჯაშუში!..

- სანდრო.** ვინა, ვინ არის ჯაშუში?
- გიორგი.** ვერ გაიგე,—ილიკო! ახლა თავისუფლად ხმა აღარ ამოგვეღებინება,—სულ აქეთ-იქით უნდა ვიცქიროთი..
- შაქრო.** გახსოვთ, მაგიდა რომ გავტებეთ,—ისიც უმაღლესი იტყო მასწავლებელმა!
- ნიკო.** მაშინაც ეგ დაგვასმენდა!
- ვასო.** მაშ სხვა ვინ იქნებოდა!..
- სანდრო.** (უფშანთ). რა ვიცი: ილიკო კარგი ბიჭია და...
- გიორგი.** „კარგი!“ ჩუმჩუმებმა ეგრე იცინა..—აი, შაქრომ თავისი თვალითა ნახა, თავისი ყურით გაიგო!
- ვანო.** ეგ იქნება, ეგ!..
- გიორგი.** ჯაშუშია, ჯაშუში!..

(უკვლახი კადიან უფრიალთ: „ჯაშუში! ჯაშუში!“)

ფ ა რ დ ა .

ნ. შიუკაშვილი.

(დასასრული იქნება):

ნათელა.

XV

ხლა ბროწეულს მოწყვეტავს,
 ისიც იხსნება ორადა:
 ძირს ლალი სცვივა, ზურმუხტი,
 თვალ-მარგალიტი ხროვდა.
 თან პეპელები ფუტკრებთან
 შეუდგნენ მძივთა კრებასა:
 ჰქსოვენ ყელსაბამს, ნათელას
 რთავენ, ვით ტყისა მეფისა.
 იქ ეშველება ზამბახი,
 აქეთ—მაისის ვარდია,
 ნათელა შუქს ჰფენს, ვით მთვარე —
 საესე თვის დანაბადია.
 მაგრამ მორთვამდის შორსა ვართ,
 ბევრით ბევრია სათქმელი:
 თუ სუსამბარმა რა უძღვნა,
 ვით დაუკმია საკმელი;
 ან ვით ეწვივნენ ბულბულნი

მგზავრულის დასამღერებლად,
 იადონთ გუნდი—მის თავთან
 ზღაპრულ ნანინას სათქმელად.
 ან ჰაეროვან ეტლითა
 როგორ აჰზიდეს ცაშია,
 გზას ვით უკვლევდნენ არწივნი
 ნისლის პირბადის კვამლშია;
 ვით გარდაიხსნა თვით ზეცა
 ლაქვარდ: კაბის უბითა,
 მზემ ვით დასერა ბურუსი
 თვის ცეცხლ-მფრქვეველი შუბითა.
 არა, ვერ მოვთვლი, სიბერით
 რაც ამ ჩემს თავში წაშლილა,
 ის ვიცი მხოლოდ—ნათელას
 სიტურფემ თვით მზეც დაჩრდილა.

XVI

როს ნათელა გამოცხადდა
 დიდი მეფის სასახლეში,
 დარბაზს შუქი მოეფინა
 და გასკურდა მზის სხივებში.
 ყველა შეკრთა, უნებურად
 შეაჩერეს დაფ-წინწილი;
 ვის-ლა ახსოვს ნადიმობა,
 რის მეჯლისი, რის ქორწილი!
 ბოლოს მეფე გონს მოვიდა,
 დაიძაბა: „მზე მოსულა!

მზის ასული თვის ამალით
 ცის ტახტრევით ჩამოსულა!
 თვით განგებამ გამოჰგზავნა
 ზეციერი ქვეყნის პირად,
 სიკაცხლისა სამშვენებლად,
 ქვეყნის ცამდე ასაზიდად.
 ვაშა, ვაშა მზის ასულსა!
 ვაშა, ვაშა სასწაულსა!
 ვაშა ჩემ ძის ტურფა სასძლოს,
 ცისკრის სხივად გაბადრულსა!
 და სტუმრებმაც ბანი მისცეს,
 თაყვანი სცეს შვენების ღმერთს,
 მათში ნათელა კარგად სცნობს
 ორთავ ბრმა და მოშურნე ღებს.

XVII

კვლავ განახლდა ძველი ლხინი,
 სტვირს ნალარა აჰყვებოდა;
 მეფემ თვის ძეს წასჩურჩულა,
 რომ ნათელას თან მხლებოდა.
 მაგრამ ვიდრე ვაჟი წარსდგა
 უცხო სტუმრის მისაწვევად,
 ის გადგა და თითქოს ცისკენ
 განემზადა ასაწვევად.
 შეკრთა ყველა: „რას სჩადიო!“
 შეჰლაღადეს თითქმის ერთხმად;
 „თუ არა ხარ მოჩვენება,

ცის ასული მოხველ ქვეყნად, —
 მაშინ დარჩი, ზომ თვით ჰხედავ, მატ მატ
 არვინა გყავს მოცილო, —
 ბედნიერ ჰყავ მეფის ვაჟი, —
 ბედი გაუნაწილო. —
 და ნათელაც მორცხვ სიწითლით მიმდინ
 ანიშნებს, რომ აქ ვრჩებიო, —
 ოღონდ ხელი არვინ მახლოს, —
 თორემ უმალ გავქრებიო.

XVIII

მეფემ მოიშვიარულა; —
 ჰბრძანა: ცეკვა გამართეთო, —
 სინარჩარის მუსიკობით
 ცის ასული გაართეთო, —
 და მუსიკაც ახმაურდა,
 დაარღვია მდუმარება,
 კვლავ ლხინადა შეიცვალა
 წუთიერი მქმუნვარება.
 მეფის ვაჟი გამოვიდა,
 იწყო ცეკვა საამური,
 მწყობრად მის ფეხს აჰყვებოდა
 მომხიბვლელი სალაშური.
 წრე დაავლო. მთელს დარბაზსა
 მსუბუქ ფეხით დაურბინა,
 და უეცრივ ნათელასა
 მხიარულად ჩაუცინა.

ნათელამაც უპასუხა
 შუქმფინარე ღიმილითა,
 თუმც მორცხეობამ დაწვი ასწვა
 ლიმაზ ვაშლის სიწითლითა.
 თავ-ბრუ დასხმულ ამის მნახავს
 ვაჟს სურვილმა გული დასწვა,
 დააჩქარა საკოცნელად —
 მზეთ უნახავს ხელზე წასწვდა.
 მაგრამ ქალმა წარბის შეეკვრით
 გვერდზე არც-კი გაიკარა,
 თითქოს რისხვით მის გაქრობა
 გულში მტკიცედ გაიტორა:
 — „როგორ, — ჰკითხა, — ცხადად კოცნა
 უმანდილო ქალსავითო?
 არა, აღარ გამიბედო,
 თორემ ვქრები ქარსავითო.“
 ფერ-მიხდილი ვაჟი თითქოს
 განემზადა წასაქვევად;
 ლხინი ექცა შავ-ბნელ ქირად,
 სითამამე — ბედის წყევად.
 უხმოდ მღვარი თვის მბრძანებელს
 მიაშტერდა მგზნებარ თვალში:
 „მაშ როდის-ღა!“ და ჰასუხიც
 გაარჩია უცხო ხმაში:
 — მალე, მალე გამახარე!..
 — მითხარ სწორი, როგორ მალე?
 — დროს თვით გეტყვ, ოღონდ ჯერ-კ.

ამ მორცხვობას გამაძალე—
 ისიც მიხვდა. ფეხ-აკრეფით
 დაუბრუნდა თავის ადგილს.
 ნეტარებით იგონებდა
 თავის შვის ასულს ვარდად გაშლილს!

XIX

მაგრამ ამ ღროს ნათელას თავს
 მოხდა რაღაც საოცრება,
 სინამდვილის ცისფერ კაბით
 შეიმოსა მის ოცნება.
 გულში წელან ინატეროდა,
 რატომ ცეკვა არ ვიციო.
 „იცი, იცი,“ — ხმამ ჩასძახა:
 არ სჭირია მას ფიციო.“
 ამ ღროს კუთხით ფუტკრის დედამ
 იწყო ნაზად ფრთის ზუზუნნი,
 კიანურად აჰყვა მას სხვა,
 როგორც ვერცხლის ზართ გუგუნნი.
 ამეტყველდა იაღონი,
 ხმა გამოსცა მის ბუბულმა,
 უცნაურად ტაში დაჰკრა
 უხილაემა მთის გუგულმა.
 და ნათელაც უნებურად
 წინ წამოდგა, უყურებს გარს,
 გამკვირვალე კაბის ასკეცს
 ფართოდ გაშლის, ვით ორბი ფრთას.

ნარნარება— შემოსილი
 ნაზი რბევით იმ რიგად ცეკვს,
 რომ ლალ-ბროლის იატაკზე
 ოქროს ქოშსა ოდნავ არ სცემს.
 თვითო წრისა შემოვლებით
 მას სამოსი ეცვლებოდა,
 ხან სოსანი, ია—ვარდი,
 ხან ყაყაჩო ეცმებოდა.
 უსხეულოს დაემზგავსა,
 ნიავს, დილით მონაბერსა,
 ცელქ სხივებსა გარს იფენდა,
 ვარსკვლავთ უბეს მონაწყვეტსა.
 მკრთალ ღიმილის სამოსელით
 იაგუნდსა ირველივ ჰფენდა;
 ზეციური ალტაცება
 ქალწულ თოვლის ფრთებით ჰფრენდა.
 ციაგთ გუნდნი ძირს დაეშენენ
 ზაგერდოვან ცისარტყელად,
 სიცხადე ჰყვეს სიზმრის სახედ,
 ცის უბეზე მისაკვრელად.
 მართლაც, შეხეთ ამ სასწაულს:
 მიეძინა შეფის ძესა,
 აქეთ—მზღებლებს, იქ—ამაღას,
 სტუმარსა და მასპინძელსა.
 რა შენიშნა ეს სურათი,
 მსწრაფლ შესწყვიტა ცეკვა ნაზი;
 ჩაეცინა; ჰაეროვანს
 მოეწონა ეს თავაზი.

მიეპარა მეფის ძესა,
 ფრთხილად მოჰხვევს ყელზე მკლავსა,
 აკოცებს და სწრაფად სტოვებს
 მიძინებულ მეფის კარსა.

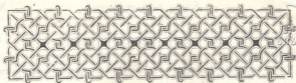
XX.

აღიაქოთი შეიქნა,
 როს გაიღვიძა დარბაზმა;
 ქვეყანა შესძრა, გასტეხა
 მღევართ ყვირილმა და ზარმა.
 ცამ უყო პირი, თუ მიწამ?
 ცხადად ნახეს, თუ სიზმრადა?
 ყველას ეს კითხვა აწუხებს,
 აქვს კაეშანის სიმათა.
 მაგრამ საზიზმრო ექვები
 გაჰფანტა მცირე ამბავმა,
 როს ოქროს ქოში იპოვნა
 ქიშკართან გამვლელ გლახამა.
 ირწმუნებოდა: ავილაკა
 მზეებრ გამოჩნდა აქაო.
 ქოში გაეარდა, თვითონ-კი
 ჩვენებასავეით გაჰქრაო.“
 სხვას ვერ ჰპოვებენ, გლახის მეტს,
 უცხო ასულის მცნობელსა;
 ქოში თან დააქვთ, ჰკითხავენ
 გამვლელ-გამომვლელს ცნობებსა.

დ. კასრაძე.

(დასასრული იქნება.)

სიკოს ხვედრი ოქრო.

(აზრი აღებულია ხალხური ზღაპრიდან).

რთ სოფელში ცხოვრობდა ღარიბი გლეხი, სახელად სიკო. ღვთის მოყვარე კაცი იყო სიკო, პატიოსანი და დიდად გამრჯელი. — დილიდან საღამომდის კიპან-წყვეტაში იყო, განუწყვეტლად მუშაობდა, მაგრამ სიღარიბისთვის მინც თავი ვერ დაედწია და კოლ-შვილი ვერ ერჩინა. მისი ერთთვალიანი ქოხი — „ჯარგვალი“ — ისლით იყო დახურული და ისიც ისე თხლად, რომ წვიმა ატანდა შიგ. მიუხედავად ამისა სიკოს მუშაობაზე გული არ აეცრუებინა და პატიოსან ცხოვრებისთვის არ ეღალატნა. ერთხელ არ ყოფილა, რომ ბედი დაეწყველოს ან ღვთისათვის ესაყვედურებინოს, მაგრამ კოლი-კი ხშირად ეტყოდა სიკოს:

— რომ არაფერი გამოდის შენი კიპან-წყვეტიდან? დაილიე, აღარა ხარ კაცი, და შვილებისთვისაც-კი ვერ ჩაგიცვამს და დაგიხურავს! რატომ არაფერს შეგმატებს შენი განთქმული პატიოსნება?.. ან ღმერთი რატომ არაფერს მოგცემს?

— ნუ ამბობ ამას, დედაკაცო! არ იცი, რომ სულ-მოკლეობა და აჩქარება უგუნურების წესია?.. დღეს თუ არა, — ხვალ მოგვეცემა: ღმერთმა შენზე უკეთ იცის სამართალი, — უბასუხებდა სიკო კოლს, მაგრამ ისე-კი, რომ არასოდეს არ

აწყენინებდა, და თავის ჩვეულებრივ ცხოვრებას განაგრძობდა.

ერთ დილას, სანამ სიკო სამუშაოდ წავიდოდა, ცოლი მივარდა და აღელვებული ხმით უთხრა:

— ნუ მიხვალ სამუშაოდ, იცოდე! დაიცადე! წუხელ სიხპარში, ჩვენს ტყეში რომ მუხა დგას, იმის ძირში ჩაფლული ოქროთ სავსე ქვევრი ვნახე... წაპო, ვნახოთ: იქნება მართალია.

— ხომ არ გაგიფიქრია, ქალო! რაებს ჩნახავ? დაეტყველენ შენს ქერქში და ბაღებს მიხედვით: შენი საქმე აკეთე... რის ოქრო, რა ოქრო? ღმერთო, დაილოცა შენი სახელი! — პირჯვრის წერით უთხრა ცოლს სიკომ.

— იცოდე, ისეთი წინაგრძობა მაქვს, რომ სიხპარი გამომართლდება... წამომყევი მუხის ძირში, ვნახოთ, — არ წყნარდებოდა სიკოს ცოლი. მაგრამ სიკომ ხმა-კი არ გასცა მეტი; გაიდვა მხარზე თოხი და ყანაში წავიდა.

მოუსვენარი ქალი იყო სიკოს ცოლი. დაუყოვნებლივ გაიქრა იგი ტყეში, რომელიც სოფლის განაპირას მდებარეობდა და სოფელს ეკუთვნოდა. მიიქრა სახმარში ნახულ მუხასთან და ქვევრს დაუწყო ძებნა. დიდხანს ეძია, მაგრამ ვერაფერი ნახა. ბოლოს გულ-დაწყვეტილმა სახლისკენ დააპირა წამოსვლა. მობრუნდა თუ არა, ბრკვეიალა სინათლემ მოულოდნელად თვალი მოსქრა. წამსვე ეცა იმ ადგილს, საიდანაც სინათლე მოდიოდა. ნახა — მუხის ქვეშ ორმო იყო და ორმოში-კი თავ-მოხდილი უშველებელი ქვევრი იდგა. ქვევრიდან-კი სინათლე კონა-კონად ამოდიოდა. ჩახედა თუ არა — ერთიც იკივლა სიხარულისაგან: — ქვევრი სავსე იყო ოქროთი... წააფლო ხელი ქვევრის ყელს, რათა ზურგზე მოეკიდა და სახლში წამოეღო, მაგრამ ისეთი მძიმე აღმოჩნდა ქვევრი, რომ ძვრა-კი ვერ უყო. საგონებელში ჩავარდა სიკოს ცოლი: რა ექნა — არ იცოდა. ბევრი ეწვალა,

მაგრამ ვერას გახდა. მაშინ გადასწყვიტა კვლავ სიკოსთვის მიემართა და მისი დახმარებით ქვევრი სახლში წაეღო.... აჩქარებით მოაგროვა ფიჩხი და ორმოს თავზე დაჰყარა; მერე ზედ ფოთლებიანი შტოები დააფარა, რომ არავის ენახა, და ქმრისკენ გაეშურა სირბილით.

— ხომ გითხარი, სიზმარი გამიმართლდება მეთქი!.. რას იტყვი ახლა?.. ახლა მაინც არ წამოხვალ?.. აი, ესეც არის მუხის ძირში ვიყავი და სიმდიდრე ვნახე ჩემის თვალით!.. მუხის ძირში ორმოა, და ორმოში-კი უშველებელი ქვევრი სდგას, ყელამდის ოქროთ სავესე! ხელი მოვკიდე, მაგრამ ვერ დაეძარი ადგილიდან. ოქრო-კი ისე ბრჭყვიალებდა, რომ თვალები მომქრა: მხეზე უფრო მძლავრად ანათებდა. წამოდი ჩქარა! ჩუმად იყავ-კი: არავინ გაგვიგოს!

— სირცხვლი არ იცი, შე უბედურო, რომ სულ მაგწყვეულ ოქროზე ფიქრობ? სადილი ამოგეტანა—არ სჯობდა? ვერ ხედავ, შუადღეზე გადაცილებულია? შიმშილით მომკალი კაცი!—ჩვეულებრივი სიწყნარით უბასუხა სიკომ ცოლს.

— რას ამბობს, რა ექნა?.. მართლა, არ მოხვალ, კაცო, თუ როგორაა შენი საქმე? გეუბნები—ქვეყნის წონა სიმდიდრეა აგერ ჩაფლული, და შენ სადილზე მელაპარაკები? ახლავე თუ არ დაგიგდია ეგ თოხი და არ წამოსულხარ ჩემთან, როსტომთან წავალ და მას წაიყვან! ნახვეარსაც იგი წაიღებს და შენ დამარჩები პირში ჩაღა-გამოვლებული! — ცხარობდა და აშინებდა სიკოს ცოლი. მაგრამ სიკო აინუნშიაც არ ავდებდა ცოლის მუქარას.

— დედაკაცო, ისე ლაპარაკობ, თითქოს შენ ჩაგეტლას მუხის ძირში—ი ოქროა, თუ რალაცა!... დაჩუმიდი: სირცხვილია, არავინ გაგიგონოს: იტყვიან, გაგიყვებულაო. გეუბნები, სადილი ამომიტანე ჩქარა, თორემ აღარა ვარ კაცი. ჩვენი ოქრო ჩვენ გვაქს თან—ეს არის შრომა და გამრჯელობა-სიზმრებს-კი ნუ აპყლიხარ!.. ჩვენ ჩვენი ხვედრი არ დავა-

კლდება: ეს იცოდე კარგად. მოსაცემს ღმერთი მოგვცემს!!!

რა ექნა სიკოს ცოლს? ერთ ხანს კიდევ ეჩხუბა ქმარსა და რომ ვერა გააწყო-რა მასთან, გულში გადასწყევიტა მეზობელ როსტომისთვის გაენდო საიდუმლო და მისი დახმარებით დასაკუთრებოდა საწადელ სიმდიდრეს...

ნავაზშევს, როცა კარგა შებინდდა და მთელი დღე მუშაობით დაღლილმა სიკომ ძილს მისცა თავი, სიკოს ცოლი გამოვიდა ქობიდან და როსტომის სახლისკენ გაემართა. გამოიხმო იგი ეზოს გარედ და ფრთხილად საიდუმლოდ გაანდო, რაც იცოდა. სთხოვა — დამეხმარე, სახლამდის მომატანინე, და ნახევარი შენი იყოსო. როსტომი გულში არ ერწმუნა სიკოს ცოლს, მაგრამ წაყოლით-კი წაჰყვა ტყეში — ენახოთ მაინც რა არისო. მუხის ძირში სიკოს ცოლმა დაანახვა როსტომს ფიჩხითა და ფოთლებით თავ-დახურული ორმო და ორმოში-კი ქვევრი.

— აი, ამ ქვევრშია ოქრო. — ნიჩაბი ხომ გვაქვს? ამოვთხაროთ და სახლში წავიღოთ, — ხმის კანკალით უთხრა მეზობელს.

როსტომმა გასწი-გამოსწია ფიჩხი ორმოს თავზე და ქვევრში ჩაიხედა. შიშისა და სიხარულისაგან ფერი წაუვიდა. მისთვის ცხადი შეიქმნა ახლა, რომ სიკოს ცოლი მართალს ამბობდა. — ქვევრი სავეც იყო ოქროთი. ფიცხლად შეუდგნენ მუშაობას: ამოთხარეს საკმაო მიწა ქვევრის გარშემო, რომ ადვილად ამოედოათ იგი ორმოდან, მერე ორთავემ მოჰკიდეს ხელი ქვევრს და ამოსწიეს, მაგრამ ადგილიდან-კი ვერ დასძრეს..

— ალბად იმდენია აქ ოქრო, რომ მთელ სოფელსაც-კი ეყოფა! — სთქვა როსტომმა. იგი ქშინაედა, რადგანაც მთელ ძალ-ღონეს ატანდა მუშაობას. სიკოს ცოლიც დაღალული იყო. ცოტახანს შეისვენეს. შემდეგ კვლავ თხარეს მიწა და კვლავ ამოსწიეს ქვევრი; მაგრამ ამაოდ.

— ვერ ამოვიღებთ, სჩანს!.. მოდი, ხვალ კიდევ გავეხვეთ. გაეანდოთ საიდუმლოდ და ორიოდე კაცი მოვიხმაროთ, თორემ ჩვენის ღონით ვერაფერს გავხდებით!.. სულ ერთია, ეს ოქრო ჩვენისთანას ასს ეყოფა!—უთხრა ბოლოს როსტომმა სიკოს ცოლს. მეტი რა გზა ჰქონდა—დაეთანხმა სიკოს ცოლი მეზობელს. მათ კვლავ დაჰფარეს ორმოს თავი ფიჩხითა და ფოთლებით და წავიდ-წამოკიდნენ თავიანთ სახლში.

სახლში რომ დაბრუნდა როსტომი, ფიქრში ჩავარდა.

— ღმერთს მოუხედავს სიკოსა და მის ოჯახისთვის!—ამბობდა იგი თავისთვის:—მაგრამ ამათ-კი ვერ უსარგებლნიათ. სულელი დედაკაცი! რა საქირო იყო ამისთანა ამბავის გამომელავენება? თუ ის ოქრო ბედს ჩემთვის უნდოდა?.. რაღა საქიროა ახლა მთელ სოფელს მოეფინო ეს ამბავი? ბევრი არც-კი დაიჯერებს! მოდი—წავალ. წავასხამ ყველას, ვინც-კი მყავს შინაური, და სიმდიდრეს გაუყოფლიად მე დავისაკუთრებ. ამის გაფიქრება და საქმე ერთი იყო, გააღვიძა ცოლი, შვილები, უმცროსი ძმა და უთხრა—ასე და ასეა საქმე და უნდა ვისაშველოთ რამეო! დაფაცურდა როსტომის ოჯახობა. ვინ ბარი წამოიღო, ვინ ნიჩაბი, ვინ თოკი; თვითონ როსტომმა ცხენიც-კი წამოიყვანა, რომ ვინიცობაა ქვევრის ამოღება გასკირებოდათ—ცხენის ძალაც მოეხმარა...

შვიდნენ ტყეში, მიესიგნენ ქვევრს კაციან—ქალიანა და სულაც არ გასკირებიათ, ისე ამოიღეს ორმოდან! როსტომის გაკვირვებას საზღვარი არა ჰქონდა, რომ ქვევრი ასე ადვილად დანებდა მათ. ახლა ძალიან მჩატე აღმოჩნდა იგი შედარებით.

— გასაყოფიც არაფერი ყოფილაო;—გაიფიქრა გულში. იგი დიდად გახარებული იყო, რომ ასე ადვილად დაინარჩუნა სხვის მიერ ნაპოვნი ოქრო და უბრძანა თავისიანებს ტყეში არავის დაეყოვნებინა, რათა ვისმეს შემთხვევით არ მოესწრო. თვითონ-კი ძმა მოიხმარა და ქვევრი სახლისკენ გააქანა.

სახლში რომ შემოიტანეს, როსტომმა ცოლს კრაქიზინა და ყველას, დიდსა და პატარას, თავი მოუყარა ქვევრის თავთან.

— მოიტანეთ აქ სანთელი!.. ჩაეხედოთ შიგ: აბა რამდენი ოქრო გვერგო, — მიმართა როსტომმა ცოლს და გამარჯვებული სახით თვითონ პირველმა ჩაიხედა ქვევრში, მაგრამ... შიშის ზარ-დაცემულმა იყვირა და სწრაფად განზე გადაბტა!..

— ეს რა ყოფილა! ლმერთო, მიშველეო!.. — დანარჩენებიც აქეთ-იქით გაითანტნენ შიშით!..

ქვევრიდან ათიოდე წითელ გველს ამოეყო კისერი, გაეღო პირი და გულშემზარავად სისინებდა. გველები ამოძრომას აპირებდნენ ქვევრიდან და იქ მყოფთა დაკბენას, მაგრამ როსტომმა იმარჯვა, ცქვიტად გადაახურა ნაბადი ქვევრს თავზე, ისევ ძირს ჩაჰყარა გველები და შემდეგ ნაბადს გარშემო მაგრად შემოახვია თოკი.

— აი, თურმე რა მტერი ყოფილა სიკო ჩვენი!.. ცოლი მომიგზავნა და ამნაირი ხერხით უნდოდა ჩემი და ჩემი ოჯახის დაღუპვა. მაგრამ — ვერა!.. ახლა-კი მე ვაჩვენებ, თუ როგორ უნდა მტრობა! — ამბობდა გაჯავრებული და შურისძიებით ატანილი როსტომი. — მას თავში საშინელი აზრი უტრიალებდა და წინასწარ უზაროდა — რომ მისი განხორციელებით სიკოსა და მის ცოლზე შურს იძიებდა.

— ეს ქვევრი უნდა წაეიღოთ, — მიმართა მან ძმას, — და სიკოს შეუგდოთ ქოხში, რადგანაც იგი ასეთი კეთილის მყოფელი* მეზობელი ყოფილა ჩვენი. აბა ენახოთ — ვის უფრო ადრე დასკამენ გველები...

ამ სიტყვებით ორმა ძმამ მოჰკიდეს ხელი ქვევრს და სიკოს ქოხისკენ გააქანეს, საშინელი განზრახვის სისრულეში მოსაყვანად. ფეხაკრეფით მიადგნენ მძინარ ქოხს, ავიდნენ ჩუმად სახურავზე, გასწი-გამოსწიეს, გააფართოვეს კვამლის გასასვლელად დატოვებული ქუქრუტანა და ქვევრი შიგ ჩაუ-

შვეს. თვითონ-კი გამაღებით ჩამოეშვენენ ძირს და თავიანთ სახლისკენ მოჰკურცხლეს!

მალლიდან დაშვებული ქვევრი დატკეპნილ და გამხმარ მიწის იატაკზე დაენარცხა. დიდის ხმაურობით დაიშხვრა იგი და ქობში შიძინარნი გამოაღვიძა. შეშინებული ცოლ-ქმარი ბავშვებიანად ზეზე წამოაცვივდნენ.

— ეს რა დაგვატყდა თავზეო!—აჩქარებით აანთეს კრაქი და ქობს თვალი მოაღვლეს.—დიდი იყო მათი განცვიფრება, როცა ნახეს, რომ იატაკი ბჰყვრიანა ოქროებით იყო მოფენილი.

— ეს როგორ მოხდა ნეტავი!—ხმა-ჩავარდნილად წაილულლულა სიკოს ცოლმა, რომელიც ველარ გამორკვეულიყო. კარგად მიმოიხედა. ტყეში ნახული ქვევრის ნამტვრევები დაინახა. ეს სწორედ ისაა, ტყეში რომ ვნახე... მაგრამ როგორ, რა გზით?...—ჰკვირობდა იგი.

— აკი გითხარი, დედაკაცო, მოსაცემს ღმერთი მოგცემს მეთქი: ჩვენი ხვედრი არ დაკვეკარგება მეთქი:—უთხრა ცოლს სიკომ და კმაყოფილი თვალებით გადახედა თავის „ჯარგვალის“ ოქროთ მოკირწყულულ მიწის იატაკს...

—ახლა-კი კვლავ დავიძინოთ, თორემ უნდა ავდგეთ დილით ადრე. სამუშაო ღვთით ბევრი გვაქვს!!

ლეო ქიაჩელი.

ჩხიკვი და ბულბული.

(იგავე-არაკი).

როხელ ტყეში მალალ ხეზე ჩხიკვი ბულბუ აი-
შენა;

შიგ კვერცხები დასდო, მალე ბარტყებიოაც
დაამშვენა;

მაგრამ შენს მტერს—რაც იმ ადგილს მან
შავი დღე დააყენა:—

არც ფრინველნი, არც მხეცები კვეხნიო
ალარ მოასვენა:

ჩხიკვი.. ჩხიკვი.. ჩხიკვი.. ჩხიკვი.. სულ ჩბაოდა ჩქარა—ჩქარა;
მიწა ქალაქნებად უჩნდა და ქუდად-კი ცის კამარა.
ან თუ ფრენდა, ტოტზე იჯდა, ან და ბულბუ თავს ეფარა,
რიტრავიდან ბნელ ღამემდი სულ ყვიროდა მეტიჩარა.

ეჰ!.. ვინ მოსთვლის, რამდენ მუშას ყველი, პური მან
მოჰპარა;
რაც იშოვნა—ყველაფერი ბარტყებს პირში ჩაუყარა.
„ვვალობ, ვშრომობ, შვილებს ვზრდიო,“—იკვებოდა წარა-
მარა,—
ამნაირად ყველას გულში შური, მტრობა დაამყარა.

იქვე ახლო, მაცულის ბუჩქზე, ბუდე ჰქონდა ტურფა ბუდე
ბულს,

და ტკბილ ხმაზე უგალობდა თავის ბარტყებს სულ-განაბულს.
ერთხელ ჩხიკვა ჩამოსძახა: „ჰე, შენ, მანდ რომ ზიხარ, სტვენო!
მითხარ, მაგ სუსტ უშნო ბარტყებს როდის კვებაე, რით არ-
ჩენო?“

აქ მობძანდი და ბარტყები ჩემი ნახე, თუ რას გავსო:
სამი დღე, და შეზე—ყველა თუ დიდ ქორს არ დაეამზავსო!“
ბულბულმა სთქვა: „მართალს გეტყვი, თქვენ ჯიშს ჩვენ არ
ვეკუთვნითო.
მეც მას ვწუხვარ, რომ თქვენ შვილებს მარტო ქამისათვის
წვრთნითო;

ჩვენ-კი შვილებს სხვა გვარად ვზრდით, სულ სხვა გრძნო-
ბით ვუთბობთ გულსო:
ციურ ჰანგებზე ვუგალობებთ, ვუსპეტაკებთ იმით სულსო;
თქვენ კუჭი გწამთ, სხვა-კი არა, მიტომც ყველა გაძაგებსო.
ჩვენი წესი სულ სხვა არის: თქვენი ცქერა არ გვარგებსო.

არ იფიქრო, სულ რომ ჩხავი—ვინმეს ატკობ, მოსწონ-
ხარო:
თავს აბეზრებ, და ვერც-კი გრძნობ,—აი, რაა საშწუხარო.
აქ შობილხარ, აქ გაზრდილხარ და აქავე ჩაკვდებიო,
კეთილ სახელს ვერ მოიხვეჭ, თუმცა ბევრს-კი ეცდებიო.

აქას კვებნით არ ვიტყვი, და მე-კი მცნობენ ყოველგანო,
ჩემი ტკბილი მღერა არის ყველას საქებ-სათაყვანო;

ჩაგრულთ წყლულის მალამოა, გულში ტრფობის ამხთებო;
სიხარულით მეგვებეა ზღვა-ხმელეთი და მთებო.

რაც ვითხარი, თუ გაქვს სმენა, გაიგებ და მიხედებო.
აწ-კი კმარა. თუ გაწყინე, უკაცრავად დავშთებო!..
დაათავა, და ბულბულმა კვლავ დასტვინა ტკბილად, წყნარად;
ნიაეს მისი საამო-ხმა მიმოჰქონდა მთა და ბარად.

ი. სიხარულიძე.

რად იზღვება ია ასე აღრმ.

(რუსულიდან.)

აზაფხულის მზე ათბობს მიწას. დნება უკანასკნელი თოვლი ხევ-ხუცებში. სურნელებას აკმევენ მინდორ-ველნი.

ტყეში დაჰქრის გიჟმაფი ნიაფი; ნამჯიდან წიფელზე, წიფლიდან რცხილაზე, რცხილიდან თხილზე გადაჰქრის და აღერსით უტიტინებს ნორჩ ტოტებს:

— გაიღვიძეთ, ყლორტებო! გაზაფხული მოვიდა. გაიშალეთ, სურნელოვანო, მოირთეთ და მოიკაზმეთ და გაამშვენებთ გაზაფხულით.

ტყით მიდის პოეტი, სტკბება გადამწმენდილი ცით, ყურს უგდებს ნიაფის ტიტინს და უცინის.

აი, ყვითელი პეპელა გუბებს დასტრიალებს თავს. გუბეში წყალი სარკესავითაა, და შიგ მოსჩანს მეორე ისეთივე ყვითელი პეპელა. შემოჰკრავს ფრთა-ფრთას ყვითელი პეპელა; მეორეც გამოაჯაფრებს. ყვითელს აღბად ჰგონია—მეორეც ცოცხალიაო და ეთამაშება, გუბებს არა შორდება.

პოეტს გაეცინა.

ჩუ! ჩიტუნია მ გაიხმაურა. კიდეც!.. კიდეც!.. ნეტა საით არის? აგერ ნაძვის კენწეროზე როგორ შესკუბებულა და ჭანაობს! შეფრთხილდა... გაფრინდა.

პოეტი მიდის. ბილიკი იმის წინ ხან იშლება, ხან იკლანება: აი ნაძვის ქვეშ გაირბინა—პოეტი უნდა მოიხაროს.

აი ახლა ბუჩქნარს მოუარა—მოუარა იმანაც; აი მზიარულად გაიქცა ველისაკენ.

— ისიც გაჰყვა.

შეხედა პოეტმა ველს, — რა არის ეს? გაზაფხულის ცის ნაქერი ხომ არ ჩამოვარდნილა? მთელი მინდორი მოკირწყლული იყო ცისფერ იგბით.

შესდგა პოეტი, სტკბება ნაზი ყვავილების ცქერით, ვერ მოუშორებია თვალი ველისათვის.

მაგრამ მოსცურდა პატარა ღრუბელი, მოეფარა მზეს, დაჩრდილა ველი; ჩაბნელდნენ ყვავილთ ბრწყინვალე ფოთლები, და პოეტის გულსაც მოედო კაეშანი.

„ჩემო მშვენიერო! რად გაშლილხართ ასე ადრე. ჯერ ხომ ამინდი ასე ცვალებადია: დღეს მზე ასე ბრწყინვალედ ანათებს, გამჟვრვალე ჰაერი გაჟღენთილია საამური სითბოთი; ხვალეკი იქნებ ბოროტმა ცივმა ღრუბლებმა დაჰფარონ მოკაშკაშე მზე, დაიღრიალებს ცივი ქარი—და თქვენ, ჩემო მშვენიერო, დაილუპებით ისე, როგორც დაილუპნენ სიცოცხლით და ბედნიერებით სავსე თქვენი დები.“ ყურ-მახვილმა ნაზ ყვავილებმა გაიგეს პოეტის ფიქრი და საპასუხოდ გაისმა ველად სმენის დამატკბობელი ჩურჩული იმით მოეღვივრე ფოთლებისა:

„არ შეგშვენის ამისთანა ფიქრები, არა! ვინც ზრუნავს მხოლოდ თავისათვის, ის არასოდეს არ იქნება ბედნიერი. დღეს დილით აქ გაიფრინა ტყის ქალ-ღმერთა და გვითხრა: „მაღე აქ მოვა პატარა ობოლი ქალი. ღარიბმა მუშამ შეიკედ-

ლა თავის ოჯახში და ობოლი სცდილობს გადაუბადოს სამაგრო. მუშაობს დილიდან საღამომდის დაუსვენებლივ: ზამთარში ჰკერავს, ზაფხულში მინდვრად მუშაობს, გაზაფხულობით-კი ჰკრეფს ყვავილებს ტყეში და მინდვრად და ჰყიდის ქალაქის ქუჩებში. ახლა ოჯახს დიდი უბედურება დაატყდა თავს: მშრომელი მამა აეად გახდა და ოჯახი განიცდის სიმშინის და გაჭირვებას. გაიშალეთ უფრო და უფრო კეკლუცად, რომ ბავშვი აქედან წავიდეს თქვენით ავსებული კალათით.“ აი, ხედავ! განა ეს ბედნიერება არ არის—მივცეთ საშვალეობა მამლარნი იყვნენ? ჩვენ დავილუპებით, სამაგიეროდ-როგორ გაუხარდებათ, როდესაც პატარა ქალი შიიტანს შინ საკმელს? ჩუქად... აგერ... გამზმარმა წკებლამ გაიხმაურა... ეს ჩვენი მომკრეფი პატარა ქალია.“

და უფრო მეტად გაბრწყინდნენ, უფრო მშვენიერად გაშალეს ნაზი ფოთლები ყვავილებმა. ბედნიერებისაგან თრთოდა მთელი ველი—სიამით აფესო პოეტს გული.—კმაყოფილი წავიდა ის ცისფერ ველიდან.

საღამოთი-კი შინ დასწერა ისავეთ ნაზი ლექსი იმაზე, რაც ნაზა და გაიგონა ცისფერს ველზე.

აღ. გველესიანი.

საშინელი უმეთხვევა.

(თავისუფალი თარგმანი ფრანგულიდან).

რთ დღეს მე კალაბრიაში*) ვმოგზაურობდი. ეს ქვეყანა ბოროტ აღამიანებით არის დასახლებული, რომელთაც, ჩემის აზრით, სუყველა ეჯავრება—განსაკუთრებით ფრანგები**).

რომ მკითხოთ, თუ რატომ, ამის აღსნას ბევრი დრო დასჭირდება; საკმაოა ვითხრათ, რომ ჩვენ მათ ქირივით ვეჯავრებით, და არა-სასიამოვნო მდგომარეობას განვიცდით, როცა ხელში ჩაუვარდებით.

ჩემთან ერთად ერთი აბალგაზდა კაცი მოგზაურობდა. იმ მთებში, საცა ჩვენ ვმოგზაურობდით, გზები საშინლად დახლართული იყო. ჩვენი ცბენები ძლიერ დადიოდნენ. ჩემი ამხანაგი წინ მიმიძლოდა. იმ ბილიკმა, რომელიც მან აარჩია მოგზაურობისთვის, სრულიად დაგვიბნია გზა და კვალი. თუ-

*) კალაბრია—პროვინცია სამხრეთ იტალიაში; მთიანი ადგილია, და ხშირად ხდება იქ მიწის ძვრა. ამავე დროს ეს ქვეყანა განთქმულია თავის ყაჩაღებით.

***) რადგანაც ომის დროს ფრანგებმა აჯობეს მათ.

მცა ამაში მეც მიდევს ცოტა ბრალი. როგორ უნდა ენდოებოდათ, რომ ეს არის ისეთი ადამიანი, რომელიც არის ისეთი, როგორც ჩვენ ვიცით? ანუ როგორ უნდა ენდოებოდათ, რომ ეს არის ისეთი, რომელიც არის ისეთი, როგორც ჩვენ ვიცით?

სანამ დაბინდებოდა, ჩვენ ტყიდან გასასვლელ გზას ვეძებდით; მაგრამ, რაც უფრო ვეძებდით, მით უფრო გვებნებოდა გზა.

საშინელი ბნელი ღამე იყო. ბოლოს ერთ შავ სახლს მივადექით. შიშით და კანკალით მიუახლოვდით ამ სახლს, მაგრამ რა უნდა გვექნა: მეტი საშველი არა გვექონდა რა.

მენახშირეს მთელი ოჯახი მაგიდის გარშემო დამსხდარიყო. ჩვენც მიგვიპატივეს. დავიწყეთ ვახშობა. მე თითქმის, არა მიქამია-რა, რადგანაც სულ ჩვენ მასპინძლებს ვათვალისწინებდით. სახეები მართლაც და ნამდვილი მენახშირეებისა ჰქონდათ, მაგრამ მათი სახლი უფრო იარაღის საწყობს ჰგავდა, რადგანაც მთელ ოჯახში, გარდა თოფებისა, დამბაჩებისა, ხმლებისა და დანებისა—არა იყო რა.

ყველა ეს არამც თუ არ მომწონდა, არამედ შიშსაც მგვრიდა. ჩემი ამხანაგი-კი არხინად ლაპარაკობდა და მხიარულობდა; მან სრულებით დაუფიქრებლად უამბო მათ, საიდან მოვდიოდით; ისიც-კი დაუმატა. რომ ჩვენ ფრანგები ვიყავით.

წარმოიდგინეთ შეურიგებელ მტრებთან მარტო ყოფნა, სრულებით უმწეოდ. შემდეგ მდიდრათაც გააცნო თავისი თავი: დაჰპირდა—ჩვენზე დახარჯული ერთი ორად გადაეხადა, და კიდევ ზედ მეტი საჩუქარი იმას, ვინც ცოტათი გაგვაცილებდა. შემდეგ მასპინძლებს სთხოვა ფრთხილად მოჰქცეოდნენ მის ხელის ყუთს და ბალიშის ქვეშ დაედოთ მისთვის.

ოპ, რამდენი გულუბრყვილობაა სიყმაწვილეში.

ვახშმის შემდეგ ჩვენ მარტონი დაგვეტოვეს. ჩვენ მიერ ახლად გაცნობილი ოჯახი ქვევით ჩავიდა დასაძინებლად, ჩვენ-კი იქ უნდა დავვეძინა, საცა ვივახშმეთ.

ლოგინები ისეთ მაღალ ტახტზე იყო გაშლილი, რომ იქ ასასვლელად კიბე იყო მიდგმული. იქვე, ლოგინებს ახლო,

თახებში შენახული იყო მთელი წლისთვის სხვა-და-სხვა-სა-ნოვაგე. ჩემი ამხანაგი ჩახტა ხელად ლოგინში, და მაშინვე დაეძინა თავისი ძვირფასი ყუთით თავქვეშ. რომელშიაც მხოლოდ მისთვის ძვირფასი წერილები ეწყო. მე ჯერ ცოტა ცეცხლს მოუარე, შემდეგ დავწეჭი. ღამემ მშვიდობიანად გაიარა. ცოტათი უკვე დავმშვიდდი. უეცრად მომესმა დაბლა სართულიდან ხმები ჩენი მისპინძლისა და მისი მეუ-ღლისა. სმენად ვადვიქეცი.

მომესმა საშინელი სიტყვები: „მაშ ორივე უნდა და-ვკლა?“

კოლმა უპასუხა: „აბა ერთი რა საკმარისია?“ ამის შეტი ველარა გავიგონე რა.

როგორ უნდა ვადმოგცეთ ახლა ის, რასაც მაშინ ვგრძნობდი. ძლივს ვსუნთქავდი. მთელი ჩემი სხეული ცივი იყო მარმარილოსავით. ვისმეს რომ შეეხედა მაშინ ჩემთვის, სწორედ რომ მკვდარი ვეგონებოდი.

ღმერთო, როცა მომაგონდება ხოლმე... ჩვენ ორნი—უიარაღოდ, ისინი კი—თორმეტი შეიარაღებული კაცი. ამას-თანავე ჩემი მეგობარი—საშინლად დაღლილი და შინარა.

ვერ გავებდე გამელვიძებინა და ყვირილი დამეწყო. არ შემეძლო მარტო ვავტეულიყავი.—ფანჯარა თუმცა დაბალი იყო. მაგრამ ქვევით, სწორედ ფანჯარისთან, ორი უშველე-ბელი ძალი იყო დაბმული. აბა წარმოიდგინეთ, რა მდგო-მარეობაში უნდა ვყოფილიყავი. თხუთმეტი წუთის შემდეგ ვიღაცას ფეხის ხმა მომესმა კიბეზე; კარების ჭუჭრუტანიდან დავინახე მისპინძელი თვისი კრაქით ერთ ხელში და უშ-ველებელი დანით მეორეში. ჯერ ის შემოვიდა ოთახში, შე-მდეგ მისი მეუღლე. შემოსვლისას მან კრაქი ცოლს გადასცა, თითონ ფეხსაცმელი გაიხადა და ნელი ნაბიჯით გამოსწია ჩვენსკენ. ცოლი ხელს აფარებდა კრაქს, რომ ოთახი ძალიან არ განათებულიყო, და ჩუმად ეუბნებოდა: „ნელო, ნელო წადი!“

როცა კიბესთან მივიდა, თავისი დანა კბილებით დაიჭირა, მიუ-
ახლოვდა იმ ლოგინს, საცა ახალგაზდა კაცი ყელ-გადაღელი-
ლი იწვა; ერთ ხელში აიღო დანა, და მეორე... ოჰ, რომ
იკოდეთ... მოჰკიდა ხელი ლორს, რომელიც ტერზე ეყიდა,
მოსჭრა ერთი დიდი ნაქერი და გავიდა ისევ ნელა, როგორც
შემოვიდა.

კარები მოხურეს, კრაქი ჩააქრეს, და დავრჩი მე მარტო
ჩემ საშინელ ფიქრებით.

გათენდა თუ არა, მთელი ოჯახი მოვიდა ჩვენ გასაღვი-
ძებლად. მოგვიტანეს სუფთად და გემრიელად მოშზადებული
საუზმე. ქათამიც იყო მაგიდაზე; ერთი საუზმეზე ვიახელით,
მეორე-კი შეახვიეს ჩვენთვის საგზაოდ წასაღებად.

როცა ეს ორი ქათამი დავინახე, მაშინ მივხვდი თუ რას-
ნიშნავდა ის საშინელი სიტყვები: „ორივე უნდა დაეკლა?“

ბაბო ბერელაშვილი.

მინიონა.

(მოთხრობა ფონ-როდენისა).

I

ბოროტი დედაკაცი.

იორგობისთვის ცივი ღ მოწყენილი დღე იყო. შემოდგომის ქარს ზუზუნი ვაჭმონდა. რას არ სჩადიროდა ეს მოუსვენარი: მოსიარულეს ხელიდან ქოლგასა ჰგლეჯდა, ქუდს სტაცებდა და თავ-მოტიტვლებულ პატრონს უკან გამოუყენებდა. აგერ მოედანზე ვაშლებით მოვაქრე

ქალს კარავში შეუვარდა, ერთი ღონივრად დაუბერა და ტილოს სახურავი კარავს გადააგლიჯა. საბრალო დედაკაცი ვაეჭანა სახურავის დასაჭერად; სიჩქარით ვაშლებით საესე კალათს ფეხი წამოჰკრა; კალათი გადაპირქვედა და გასაყიდი ვაშლი სულ ერთიანად დაიპნა, შორი-ახლო მდგომი ბავშვობა მოედვა მოედანს და ფაცა-ფუციტ დაუწყეს კრეფა ქარისაგან მორთმეულ ხაჩუქარს. ყველას უნდოდა მეტი შეხედროდა, რის გამო ჩხუბობდნენ, ერთმანეთს უჯიკავებდნენ, ეცემოდნენ, ყირამალა გადადიოდნენ.

მებულკემ, რომელიც ამ დროს საკუთარი სახლის ფანჯარასთან იჯდა და თამბაქოთი საესე ჩიბუხს აბოლებდა, დაინახა ყველაფერი ეს და გულიანად გადიხარხარა.

— რა გაცინებს? რა მოხდა?—პკითხა მებულკეს და მეორე ოთახიდან ქმართან გამოვიდა.

ქმარმა მოედინისაკენ ჩიბუხი გაიშვირა და ცოლს წამობირქვავებული კალათი დაანახვა:

— გაიხედე, განა არ გაცინება კაცს?

— მეტი არაფერი?—ბუზღუნით ჩაილიპარაკა დედაკაცმა.

— ეს რა სასაცილოა? ნეტავი ჩქარა გათავდეს მეცადინეობა: გამეყინება ბავშვები. ამისთანა აედარში პატრონი ძაღლსაც არ გაავდებს გარედ.

ამ ლაპარაკში დედაკაცმა აიღო სამი წყვილი ბავშვის ფეხსაცმელი და დააწყო ღუმელის ახლო, შედგა გახურებულ ღუმელზე ყავადანი და ისევ მეორე ოთახში გავიდი. აქ ის მიუჯდა თვის საყვარელ ფანჯარას და ეზოში ცქერა დაიწყო.

— ნუ გეშინია! თოვლი და ქარი სასარგებლოც კია ბავშვისთვის,—ისევ გამოეხმაურა მებულკე ცოლს.—ასეთები გადახდომია თავს ჩემ სიყმაწვილეში? არაფერ ბრუნავდა ჩემზე. წამომავდებდნენ დილის ხუთ საათზე, ამკიდებდნენ ბულებით საესე კალათს და დაედირდი სახლიდან სახლში, ქუჩიდან ქუჩაში. და ასე ყოველ დღე, მთელი წლის განმავლობაში. რატომ არ ვხდებოდი ავად? პირიქით—მიხდებოდა კიდევ: ისე ვგრძობოდი თავს, როგორც თევზი წყალში.

— რა უყოთ მერე? მაშინ სულ სხვა დრო იყო. ჩვენი ბავშვები შენზე სათუთნი არიან. მე ვეჭვოკი წარმომიდგენია, რომ ჩემი კარგი ბრუნო დილის ხუთ საათზე ადგეს და ყინვაში გავიდეს. ეს საშინელება იქნებოდა, საშინელება!

— არაფერი საშინელებაც არ იქნებოდა! თუ მაშამ აიტანა, შვილიც შესძლებს ატანას. ნააღგომევიდან დაწყებული ბრუნო ცოტ-ცოტაობით უნდა შევაჩვიო საქმეს; ნამდვილი მებულკე უნდა გამოვიყვანო, ნამდვილი!

ამ სიტყვების ვაგონებაზე ცოლი ქარხალივით გაწითლდა, წამოიქრა სკამიდან და მრისხანედ უთხრა ქმარს:

— ძალიან აჩქარებულხარ. მგონი ჩემი თანხმობაც კი
 როა! თავის დღეში არ მოგცემ ნებას, რომ ბრუნო მებულ-
 კედ გაზარდო.

ქმარი მშვიდად ისმენდა გაწიწმატებულ ცოლის სიტ-
 ყვებს: შეეჩვია მის ხასიათს; იჯდა წყნარად და აბოლებდა
 ჩიბუხს, რაც კიდევ უფრო აბრაზებდა მოთმინება-დაკარგულ
 ცოლს.

— მამა-კი არა—ნამდვილი მხეცი ხარ, მხეცი! მე რომ
 არ გყავდე, შვილები სულ დაგელუბებოდა აქამდე. სანამ ცო-
 ცხალი ვარ—ბრუნო მებულკე არ გახდება. ის ვაჭარი უნდა
 გამოვიდეს; ეს დიდი ხანია გადაწყვეტილი მაქვს და ასეც იქ-
 ნება. შენა გგონია...

— ვილაც ფანჯარას აკაკუნებს; გაიხედე, გეთაყვა!—
 ისევ წყნარად და თავდაკერილად მიმართა ცოლს მებულკემ.

ცოლი უკმაყოფილოდ წამოდგა და ფანჯარა გამოაღო;
 ბრაზობდა, რომ ლაპარაკი გააწყვეტინეს. ფანჯარასთან იდგა
 პატარა ტანის, საცოდავი შესახედაობის კაცი: ეს იყო მე-
 ბულკის სახლში მობინადრე მოხუცი მემუსიკე, რომელიც
 ბულკის საყიდლად მოსულიყო. საბრალო მოხუცი სიცივისა-
 გან ძაგბაგებდა. როცა ბულკისთვის ხელი გამოიწოდა, ისეთი
 ხველა აუვარდა, რომ კედელს არ მიყრდნობოდა, წაიქცეოდა.

მებულკეს ცოლი ისე გულგრილად უცქეროდა ამ ადა-
 მიანის ტანჯვას, გეგონებოდათ—ვერც-კი ხედავსო. ხუთი წე-
 ლიწადია რაც მემუსიკე ამ სახლში ცხოვრობს და დისა-
 ხლისი შეეჩვია მისი სახის საცოდავ გამომეტყველებას. მაგრამ
 დღეს ავადმყოფი ძლიერ ცუდად გამოიყურებოდა; ყველა შე-
 ატყობდა, რომ დიდი ხნის სიცოცხლე აღარ ეწერა. დედა-
 კაცმა გადაუწყო ბულკები, ფანჯარა საჩქაროდ გამოიხურა
 და ისევ დაჯდა. ეშინოდა—ოთახი არ გაციებულიყო. გვი-
 გონა თუ არა ხველა, მებულკე გამოვიდა გარედ, მივიდა
 ავადმყოფთან, მხარზე ხელი დაადო და თანაგრძნობით უთ-
 ხრა:

— შემოდით ოთახში, გათბით. ამისთანა სიცხეში უნდა გამოხვიდეთ: მსუბუქად გაცვიათ და ვერც ჯანმრთელობით დაიტრაბახებთ.

მემუსიკე უსიტყვოდ დაემორჩილა სახლის პატრონს და შეჭყვა ოთახში. სტუმარი ვერაფრად მოეწონა დიასახლისს. მას რა ენალელება, რომ ვილაც მემუსიკე სიცხით კვდება? მას ხომ არავისთვის დაუშავებია რა? ფიქრობს მხოლოდ თავის თავზე და შვილებზე, განსაკუთრებით-კი მისი ფიქრები თავს დასტრიალებს უფროს ვაჟს ბრუნოს, რომელსაც ანებივრებს, რამდენადაც-კი შეუძლია. ყველა ღარიბს „მთხოვარა“-ს ეძახის. „დღეს რომ ერთს ვაჩუქო, ხვალ ათი მოირბენს“-ო, — ხშირად იტყოდა ხოლმე.

ღონე-მიხდილი ავადმყოფი სკამზე ჩამოჯდა. დიასახლისს აზრადაც არ მოსვლია ამ უმწეო ადამიანის მდგომარეობა რითიმე შეეშუბუქებინა. მისი ყურადღება სულ სხვაზე იყო მიქცეული: სწუხდა, რომ სტუმარი სველი ფეხსაცმელებით შემოვიდა ოთახში და სუფთა იატაკი გააქუქიანა.

— მეორეჯერ არ დაგეპართოს! — დაუყვირა ქალმა მემუსიკეს: — როცა აქ შემოდინხარ, ფეხები კარგად უნდა გაიწმინდო.

— მიირთვით ერთი ჭიქა ღვინო, — მეგობრულად უთხრა მასპინძელმა ავადმყოფს: — გამზნევდებით!

— ნუ თუ მართლა ეუბნება? — გაიფიქრა ცოლმა: — ებატეება იმ ღვინოზე, რომელიც ბრუნოსათვის მაქვს შენახული! ამ ძვირფას ღვინოს მხოლოდ მაშინ ვასმევ ხოლმე ბავშვს, როცა ბევრი გაცივთილები აქვს და ილღება. აი სწორედ ამ ღვინით უმასპინძლდება ვილაც მთხოვარა — მემუსიკეს.

— ეს ღვინო ბრუნოსია, — ხმამაღლა წარმოსთქვა ბოროტმა დედაკაცმა, — სწორედ დაბადების დღეს მივულოცე მას.

ამ სიტყვებით ქალი მივიდა ქმართან და შეეცადა ბოთლი ხელიდან გამოეგლიჯა.

— ეს მეც კარგად ვიცი, — მიუგო ცოლს მებრუნდა მენა გგონია, რაკი ღვინო ბრუნოსია, ავადმყოფ ადამიანს აწყენს? შემდეგ ის მიუბრუნდა სტუმარს და უთხრა: რაც დავრჩეთ — თან წაიღეთ და სახლში დალიეთ. როცა ამ ბოთლს გამოასკლით, კიდევ მოიკითხეთ!

მასპინძელმა ძალად ჩაუდგა ბოთლი ხელში ავადმყოფს, რომელიც შიშით შესტკეროდა გააფთრებულ დიასახლისს. მებრუნდა გავიდა მეორე ოთახში, გაავსო ქალიღლის პარკი ბულკებით, ზედ ქიშმიშისანი წვრილი ბულკი დააწყო და ავადმყოფს გადასცა.

ქმარი არავითარ ყურადღებას არ აქცევდა ცოლს, რომელიც გაბრაზებული თვალებით შესტკეროდა მის მოქმედებას.

— ეს წვრილი ბულკი თქვენ პატარა ქალს მიუტანეთ: ისიც ავადმყოფი ბავშვია.

— საკვირველიც არაა, — ჩაერია ლაპარაკში ცოლი: — მუსიკისაგან გასუტებული ვინ გინახავთ? დილიდან დაწყებული საღამომდის მოსვენებას არ იძლევენ ადამიანს. იცით, რომ თქვენ ზევით მცხოვრები მეწაღე სჩივის თქვენზე? სახალწლოდ ოთახს დასკლის, თუ თქვენ მუსიკას ბოლო არ მოვლო. ამის ნებას-კი არ მოგცემთ. მეწაღე კარგი მდგმურია: ფულს ყოველთვის დროზე იძლევა; არა ჰგავს სხვებს.

— ცოტა მოითმინეთ, ქალბატონო! — შეევედრა მემუსიკე: — ჩქარა მოგართმევთ. თუ ცოტა მოვიკეთე, ვიმუშავებ და გავისწორდებით. მომავალ კვირიდან ორკესტრში მიმიღებენ. დირექტორმა მანეთ-ნახევარი კიდევ მომცა წინდაწინ. — ჩაიყო ჯიბეში ხელი და ფული ამოიღო.

— ტყუილი თავის მართლებათა, — მქისედ მიუგო დიასახლისმა.

— არა, არა, მართალია! მხოლოდ ღვინოს გულისათვის ბინიდან არ დამითხოვოთ. რაკი მეწაღე ჯავრობს, ვეტყვი

ჩემ ქალს—ილარ დაუკრას... ჩემი პატარა ქალი... ჩემი მინი-
ონა... არა...—ავადმყოფს ხმა აუკანკალდა, სრულგებმა და-
სძლია.—ძალიან ეწყინება ჩემ მინიონას:—სკრიპკა ერთად-
ერთი ნუგეშია მისთვის.

— დამშვიდდით, დამშვიდდით, გეთაყვა! ჩემ შეუღლებს
სულ სხვა უნდა ეთქვა. ბინიდან გაგდებზე ლაპარაკი-კი
მეტია. წადით სახლში, მოისვენეთ: ღმერთი მოწყალეა.

მეზულკემ მიაცილა სტუმარი კარებამდე. მემუსიკე მო-
ბრუნდა და მადლიერად გადმოხედა გულ-უხვ მასპინძელს.
შემოდგომის ქარი ისევ ისე ზუზუნებდა. ბოროტმა დიასა-
ხლისმა ბოროტის თვალით გააცილა ღარიბი სტუმარი. სხვა-
ზე რომ ვერ ამოიყარა ჯავრი, კატას წაჰკრა ფეხი და კედელს
კინალამ მიაკლა. საბრალო ციკუნიათ ერთი-კი შეჰკივლა და
გაბუტული წავიდა კუთხისაკენ.

II

მემუსიკე და იმისი ქალი.

ნელის ნაბიჯით აღიოდა მემუსიკე თავისი ბინის კიბეზე.
რომ არ წაქცეულიყო, რამდენჯერმე დაისვენა. გული საზინ-
ლად უცემდა, გვერდში აუტანელ ტკივილებს გრძნობდა.
მაგრამ, მოესმა თუ არა სკრიპკის ხმა, ტკივილები სრულიად
დაავიწყდა; შეჩერდა და ყური დაუგდო.

— რა კარგად უკრავს! რამდენი ტანჯვა ღ სულიერი წვა-
ლებია გამოხატული ამ ხმებში! ოჰ, ჩემო ძვირფასო მინიონა!
დიდებული დამკვრელი გამოხვალ, დიდებული!—წაიზურჩულა
მამამ და მკრთალი ლოყებ) შეუწითლდა; თვლებში სიხარუ-
ლი და იმედი გამოეხატა.

მან წყნარად შეაღო კარები. მინიონა იდგა სკრიპკით
ხელში და უკრავდა. ამ სურათის დანახვაზე მამის გულმა კი-

დეე შეტი მღვლევარება იგრძნო. მართლაც რომ ამამღვლევარე-
ლი სურათი იყო. წარმოიდგინეთ შვიდი-რვა წლის, სათუთი,
გამხდარი ბავშვი, შავ, ხუჭუქა თმით და დიდრონი შავი თვა-
ლებით, რომლებიც არა გვანან ბავშვის ჩვეულებრივ, ცოცხალ
და ცილა თვალებს; სათელივით გაყვითლებული სახე, ნა-
ღვლიანი შემოხედვა—აი რანაირი შესახედობის იყო პატარა
მინიონა.

მაგრამ უნდა გავაცნოთ იმისი ტანისამოსიც. გეგონებო-
დათ ბავშვი ახლა ამდგარა ლოგინიდან და ტანთაცმა ვერ
მოუსწრიაო. წელს ზემოთ ემოსა მოკლე ქვედატანი. მხრებ-
ზე წამოსხმული ჰქონდა ფოჩებიანი შალი, უკან მარყუშად
გამონასკული, რათა დაკვრის დროს ხელები თავისუფლად
ემოძრავებინა. გრძელი, შავი წინდები ჩამოჩაჩოდა. ერთი
მათგანი გამოგლეჯილიყო და ტიტველა ქუსლი უჩანდა. არც
ფოსტლები იყო მინიონას ფეხის. ჩულქებიცა და ფოსტლე-
ბიც ცხონებულმა დედამ დაუტოვა. ოთახი ხომ სულ აფო-
რიაქებული იყო: ლოგინი დაულაგებელი, ტანისამოსი სკამე-
ბზე უთავბოლოდ დეკრილი, სასადილო მაგიდაზე უთანასწო-
როდ გადაფარებული ქუქკიანი სუფრა, ძველ ფორტეპიანოზე
გამტვრიანებული ნოტები, ქუქკიანი იატაკი, — აი, როგორი
იყო ოთახი, რომელშიაც ცხოვრობდნენ შემუსიკე და იმისი
პატარა ქალი მინიონა.

სულ სხვა იყო წინად. მხიარული და მიმზიდველი იყო
ეს ოთახი. მაგრამ აგერ ორი წელი შესრულდა, რაც მინი-
ონას დედა გადაიცვალა, და მას შემდეგ ყველაფერი უკულმა
დატრიალდა. მამა დაავადმყოფდა; შემოსავალი შემცირდა.
რაკი მოსამსახურისათვის ფული არ გააჩნდათ, თვითონ უნდა
ეკისრნათ საოჯახო მუშაობა. მაგრამ სკრიპკა უფრო აინტე-
რესებდა მამა-შვილს, ვიდრე ოჯახში ფუსფუსი. მამა ვატაცე-
ბით ასწავლიდა პატარა მინიონას, რომელიც განსაკვიფრებე-
ლი სისწრაფით ითვისებდა ნასწავლს, თუმცა მისი ხნის ბავშვს

ტიკინებით გართობა უფრო შეეფერებოდა, ვინემ მემუნიკეტი
კობა.

— ძალიან კარგად უკრავ, შეილო, ძალიან!—გააწყვეტინა მამამ მინიონას მეცადინეობა და ტახტის კიდევ ჩამოჯდა.

— აჰ, მამილო, შენა ხარ?—მხიარულად შესძახა მინიონამ. ბავშვი ისე იყო გატაცებული მუსიკით, რომ მამის შემოსვლა-კი ვერ შეამჩნია.—მაშ გესმოდა, მამა, ჩემი სკრიპკის ხმა? თანდათან უფრო კარგად უკრავ, არა?

თანხმობის ნიშნად მამამ თავი დაიქნია, მოეხვია ბავშვს და დაღონდა: მოავგონდა, რომ ჩქარა სულ აუკრძალავენ მინიონას სკრიპკაზე ვარჯიშობას.

— აბა ნახე, შეილო, რა მოგიტანე?—უთხრა მემუსიკემ და შეილს ქალაღის პარკი გადასცა.

— აჰ, რა მშვენიერი ბულკებია, მამი; ქიშმიშიც ბევრიად ღმერთო ჩემო, რა გემრიელი იქნება. ნახევარი შენი იყოს, მამილო! ახლა-კი ყავა მოვხარშოთ; ძალიანა მშია.

ბავშვის აღტაცება და მხიარული ელურტული ანუგეშება მამას—ის სიყვარულით უცქეროდა თავის ერთადერთ ნუგეშს. უნდოდა ყავის მომზადებაში მიშველებოდა, მაგრამ ისე დასუსტებულიყო, რომ ადგომაც ვეღარ შესძლო.

დღეს მარტო უნდა იდიასახლისო, შეილო! ძალიან დაღლილი ვარ.

— საწყალი მამილო,—მოუბრუნდა მინიონა მამას და გამხდარ სახეზე ხელები მოუცაცუნა.—იჯექი, ჩემო კარგო, იჯექი; დაისვენე; მე მოვხარშავ ყავას. დაიცადე:—როცა გვიზრდები, ბევრ ფულებს ვიშოვი, დიდ სახლში დავდგებით... ოქროს ეტლით ვისეირნებთ... ყოველ დღე რჩეული საჭმელი გვექნება... არა, მამილო? რა კარგი იქნება ის დრო!..

მინიონამ ფოსტლების ფრატუნით შეირბინა მეორე ოთახში და გამოიტანა წყლით სავსე ჭურჭელი, მაგრამ მხოლოდ ახლა მოავგონდა, რომ ღუმელი გაუხურებელი იყო.

— ვაიმე, მამა, ცუცხლი ჩამქრალა; რაღა ვქნათ?

მამა ტახტზე წამოწოლილიყო და თვალები დაეხუჯა. ასე სუსტად პირველად გრძნობდა თავს. მინიონას სიტყვებზე სკადა წამოდგომა და ველარ შესძლო.

— რაღაც ცუდათა ვარ, შეილო... მოიტა, ლენო და-მალევიწე... აი, იქ არის... სახლის პატრონმა მომცა... ქიქა მოიტა...

მინიონამ მიაწოდა მამას ლენო. ავადმყოფს ისე აუჯან-კალდა ხელი, რომ ქიქა ველარ დაიჭირა. ბავშვი შეშინებული უყურებდა მამას.

— მამილო, რა მოგივიდა? ისე ხარ გაფითრებული, როგორც დედა სიკვდილის დროს. კი არ მოკვდე, მამილო!

შეშინებული მინიონა მიეკრა მამას. ავადმყოფმა მოიკრიბა უჯანასკნელი ძალა, რომ ბავშვი დაემშვიდებინა. ღმერთო ჩემო, რაღა უნდა ექნა საბრალო მინიონას? ქვეყანაზე მამის მეტი აღარაფინა ჰყავდა, და იგიც უკვდებოდა.

— დამშვიდდი, შეილო, დამშვიდდი: ნუ სტირი!—ძლივ გასაგონის ხმით ეუბნებოდა შემუსიკე ქალს;—მომაწოდე ლენო: შენის ხელით დამალევიწე... ვგრე... ვგრე...

ავადმყოფმა მოსვა ლენო, მაგრამ გადაყლაპვა ველარ შესძლო.

— რა ჰქენი, მამილო: უკეთა ხარ, არა?—ეკითხებოდა შეშინებული მინიონა.

— ჰო, ახლა უკეთა ვარ, მგონი,—ამშვიდებდა მამა ბავშვს.—დაჯექი ჩემთან ახლოს, ჩემო ძვირფასო!.. ეცადე კარგი ქალი გამოხვიდე...

მინიონა მიეკრა მამას და აღერსიანად დაუწყო თვალეშვიცქერა.

— გაძლევ სიტყვას, რომ ყოველთვის კარგად მოვიქცევი, არავის არ ვაუჯავრებ, ვიბეჯითებ და ვაგახარებ კარგად დაკვრით.

მამამ თავი გაიქნია:

— არა... როცა დედაშენთან წავალ... მაშინაც უნდა
 ეცადო კარგი ქალი იყო... ჩემს შემდეგაც ისე მოიქცეო,
 როგორც ჩემთან. მე და დედა ყოველთვის შენთან ვიქნებით,
 თუმცა შენ ვერ შეგვაპჩნევ...

— არა, მამილო, შენ არ მოგშორდები, არა, ჩემო ძვირ-
 ფასო!—აკანკალებული ხმით ეუბნებოდა ბავშვი სულთ-მო-
 ბრძავე მამას.

ავადმყოფს სახე გაუფითრდა.

— დაუკარი ჩემი საყვარელი პიესა,—მზოლოდ ჩქარა...
 ძლივს უთხრა მემუსიკემ ქალს.

მინიონამ აიღო სკრიპკა და დაუკრა, მაგრამ ისეთი
 გრძობით, რომ ოთახი ზეციურმა ხმებმა მოიცო. შეწყდა
 სკრიპკის ხმა და მასთან ერთად მემუსიკეს ვაფითრებულ
 სახეზე აღიბეჭდა სრული სიმშვიდე და მოსვენება.

მინიონამ ფრთხილად გადასდო სკრიპკა, რათა მამა არ
 გაეღვიძებინა და ფეხის ცერებზე მივიდა ტახტთან.

გულხელ-დაკრეფილი იჯდა ბავშვი და თვალს არ აშო-
 რებდა „მიძინებულ“ მამას.

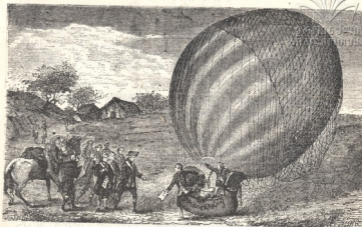
— აღბად, როცა გაიღვიძებს, კარგად იქნება,—ფი-
 ქრობდა საბრალო მინიონა.

მაგრამ დახეთ მის უბედურებას! მამას აღარ გამოეღვიძა.
 მოშორდა ამ ქვეყნიურ ტანჯვა-ვაებას. შშიერი დაიბადა და
 შშიერივე მოკვდა. დარჩა საბრალო მინიონა მარტოდ-მარტო
 ამ ქვეყნად.

გ. ლ-ძე.

(შემდეგი იქნება.)

ჰაერის დამორჩილება.

პინც ჰაერში ფრენას და ფრენის ხელოვნების განვითარებას თვალ-ყურს ადევნებს, არ შეუძლია არ გაიხაროს — იმდენად ღიღია ადამიანთა წარმატება ჰაერის დამორჩილების საქმეში. ადამიანი თავის ჰაეროვან ცხენზე თანდათან სულ უფრო და უფრო ემზგავსება ფრინველს. ის მიფრინავს შორს, მაღლა, სადაც ორბნი და არწიფნი ვერ მიბედავენ; ასწროებს სიჩქარით შარდ ჩიტებს, ებრძვის ქარიშხალს და ჰაერში ისეთ სიმარდეს იჩენს, რომ მტრედსაც სჯობნის. ამას უკვე ყველა შეეჩვია, ყველამ იცის და სულ ახალ-ახალ გამოკვლევა-გამოგონებას ელის. მართლაც გაზეთის თითქმის ყოველ ნომერს მოაქვს ცნობები ადამიანის აბრის და ცოდნის ახალი გამარჯვებისა ჰაერის დამორჩილების, ანუ ავიაციის საქმეში.

ჩვენ დროში უკვე ხშირად გამოდიან ისეთი ადამიანე-

ბი, რომლებმაც მთელი თავისი ძალ-ღონე და სიცოცხლე საკმეს შესწირეს. მათ რიცხვში განსაკუთრებული ალაგი უჭირავს ფრანგ ბლერიოს, რომელმაც სხვათა შორის გაითქვა საბელი იმით, რომ პირველად გადაფრინდა საფრანგეთიდან ინგლისში, გადასცილდა ლამანშის სრუტეს. მაგრამ მისი უმთავრესი მნიშვნელობა მრავალ გამოგონებაში გამოიხატა, რომლებმაც ძალიან წინ წასწიეს ფრენის საქმე. მფრინავ მანქანის აშენება-მოწყობაში მან შეიტანა მრავალი გაუმჯობესება, — დაუფასებელი სამსახური გაუწია ამ საქმეს. მისგან აშენებული მანქანა, „ბლერიოს“ აეროპლანი — ყველაზე მოძრავი და მარდია.

დიდი ხანი არ არის, რაც გამოკვეყნებულია მისი ახალი გამოგონება, რომელსაც მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს. ამ გამოგონების სურათი აქვე მოყვანილია.

ეს გამოგონება მიწაზე დაშვებას და ჰაერში აფრინას ძალიან აადვილებს. ფრენის დაწყებიდანვე მთავარ სიძნელეს სწორედ ჰაერში აფრენა და მიწაზე დაშვება წარმოადგენდა, რადგანაც ამისათვის, სხვათა შორის, მეტად ფართე და სწორი ადგილი იყო საჭირო. ბლერიოს გამოგონების საშუალებით კი, როგორც აფრენა, ისე დანიშნულ ალაგზე დაშვება, სულ პაწია ალაგზედაც ადვილად ხერხდება. საჭიროა მხოლოდ ორ მაღალ ბოძს შუა გამზული ფოლიადის საბელი, რომელზედაც მფრინავი მანქანა,

ბლერიოს მიერ გამოგონილ მოწყობილობით. ჩამოყვანილი რამდენი ხანიც სასურველია—იქ დაჰყოფს, მოეხსნება და ფრენას განაგრძობს.

ეს მოწყობილობა წარმოადგენს რომაული ციფრი V-ს მავვარ ლითონის ორთითს, ავტომატიური *) საკეტავით. ამ „ჩამოსაკიდი“-ს ასამოძრავებლად საგანგებო მავთულია გაყვანილი.

საბელზე ჩამოსაკიდებლად მფრინავი თავის მანქანას მის სისწორეზე ააფრენს, ორ თითს დაუპირდაპირებს და, როდესაც საბელი ორ თითში შევა, საკეტავს გამოსწევს. მოტორი ჩერდება და მანქანა ჰაერში დაკიდებული რჩება. ასევე ადვილად ხდება საბელიდან ჰაერში აფრენა. მფრინავი მოტორს ასამოძრავებს, ჩამოსაკიდის საკეტავს აღებს და განთავისუფლებული მანქანა მსუბუქად მალლა ცისაკენ ჰაერს შიპობს.

იმავე გამბედავმა და ნიჭიერმა ბლერიომ სულ მოკლე ხანში გამოიგონა თავისი მანქანის საშუალებით არა-ჩვეულებრივი ფრენა, ეგრედ წოდებული „ყრუ ნასკვი.“

თქვენ ალბად ყველას გექნებათ ნახული, ცირკში ან სურათებზე, ან ყოველ შემთხვევაში გაიგონებდით, როგორ გასაოცარ ოინებს აკეთებენ ცირკში ველოსიპედებით. გაქანებული ველოსიპედით საგანგებოდ გაკეთებულ წრეში იქ თავქვე ტრიალებენ და ასეთ ტრიალს სალტო-მორტალეს უწოდებენ. აკეთებენ სალტო-მორტალეს საგანგებო ვაგონეტებითაც. ასეთი ვაგონეტებისათვის გაკეთებულია ბურღის მზგავსად დახვეული საგანგებო გზა და ზედ რკინის ლიანდაგია დაკრული. ლიანდაგზე ზევიდან დაქანებული ვაგონეტი საშინელი სიჩქარით მოჰქრის და დახვეულ გზას გარშემო უვლის, ისე რომ ვაგონეტში მჯდომი რამოდენივე წამს თავქვე დაკიდებული არის.

ასეთსავე სალტო-მორტალეს, მაგრამ ულიანდაგოთ, აკეთებენ მფრინავები ჰაერში. აქ ამ ოინს ჰქვია „ყრუ ნასკვი.“

*) თვით-მოჰქმედი.

პირველი „ყრუ ნასკვი“ თავის საფრენ მანქანით გასკვნის პაერში ბლერიოს მოწაფემ პეგუმ; მაგრამ აქ, რასაკვირველია, არ იყო არავითარი ლიანდაგი და „ყრუ ნასკვი“ იყო გაკეთებული პაერში, თავისუფალი აეროპლანით. ამ აზრით ის ძალიან მალა აფრინდა, მოტორი გააჩერა და ფრთებ-შეკუმშულ შევარდენივით თავქვე საშინელი სისწრაფით დედამიწისკენ წამოვიდა. როცა სიჩქარემ უმაღლეს ზომას მიაღწია, პეგუ, რომელიც წინდაწინვე მანქანაზე მიკრული იყო, საჭის საშუალებით მსწრაფლ მალა აფრინდა, „ყრუ ნასკვი“ გამოხატა, შემდეგ ერთ ღონეზე დააყენა და ჩვეულებრივი მიმართულება მისცა მანქანას.

პეგუს შემდეგ ყრუ ნასკვები ბევრმა სხვა მფრინავებმაც გააკეთეს და თანდათან უფრო საშიში და თავ-სამტკრევი ფრენის მაგალითები აჩვენეს ხალხს. ფრენის სიმკვირცხლით გამბედაობით რუსეთში საბელი მოიპოვა გამოჩენილმა მფრინავმა გაბერ-ვლინსკიმ, რომელმაც ჯერ მოსკოვში და ამას წინად პეტერბურგში მრავალი ყრუ ნასკვი შეასრულა. მისი ფრენის შესახებ პეტერბურგის გაზეთებში მრავალი აღტაცებული წერილი დაიბეჭდა და მაყურებლებიც გაბედული ფრენის სილამაზემ გაიტაცა. გაბერ-ვლინსკი, გარდა ყრუ ნასკვებისა, რომლებიც ზედიზედ რამდენჯერმე გაიმეორა, უჩვენებდა აგრეთვე „კულზე დაცემას,“ „ფრთით სრიალს“ და სხვ.

„კულზე დაცემა,“ ესე იგი — ისეთი მდგომარეობა, როდესაც მანქანა საჭეს არ ემორჩილებოდა და მოტორის ოღნავი მუშაობისა ან სრულიად გაჩერების დროს უკან ვარდებოდა, უიმედოდ ითვლებოდა და აუცილებელ ხიფათს მოასწავებდა: მისი გადარჩენა უკვე შეუძლებელი იყო.

ახლა კი მფრინავები ყველა ამას ასრულებენ თავისი ნებით და სურვილით: თავისუფლად და ადვილად ნაევარდობენ პაერში, როგორც ფრინველნი.

კოტე მესხი.

მ სახელის ხანებაზე მკითხველს უნდა წარმოუდგეს ქართული თეატრი, სამუდამო ქართული დასი, მისი დაარსება და აღორძინება.

კოტე მესხი იმ მაღლიან ადამიანთა რიცხვს ეკუთვნის, რომელთა სახელები შეკავშირებულია რომელიმე საზოგადო საქმის შექმნა—წინ-წყევანა—შემოქმედებასთან.

შეცხრამეტე საუკუნის ნახევარი და განსაკუთრებით მე-

სამოცუე წლები ქართველებისთვის შემოქმედების ხანაა. ამ დროს არსდება თითქმის ყველა ჩვენი დღეს უკვე თვალსაჩინო, კულტურული დაწესებულებანი. ამ დროს გამოდიან ცხოვრების სარბიელზე საბოლღაწეოდ—ილია ქავჭავაძე, აკაკი და გიორგი წერეთლები, ნიკო ნიკოლაძე, ვანო მაჩაბელი, დავით ერისთავი, სერგეი მესხი და სხვ.

მათ დროს ფებს იღვამს სხვათა შორის ჩვენი ლიტერატურა, ჟურნალ-გაზეთობა და ქართული თეატრიც.

კოტე მესხიც, როგორც ნიჭიერი ახალგაზდა და მოწინავე ოჯახში აღზდილი, შემოხსენებულ მოღვაწეთა წრეში ტრიალებს; მასაც იტაცებს საზოგადოებრივი მუშაობა, და იმ თავის საასპარეზოდ იგი თეატრსა რჩეობს.

კოტე ჯერ ქუთაისში მუშაობს სცენის მოყვარებთან ერთად, შემდეგ-კი თბილისში გადმოდის ჩვენ მთავარ სცენაზე.

მაგრამ მის არ აკმაყოფილებს მაშინდელი მუშაობა და თავის გასაწვრთნელად ევროპაში მიემგზავრება.

კოტე ორჯერ იყო საზღვარ-გარედ, განსაკუთრებით პარიზში; გაეცნო გამოჩენილ მსახიობთ, მაშინდელ თეატრის ტექნიკას, მსახიობას, რეპერტუარს და ასე ცოდნა-გამდიდრებული დაბრუნდა თავის სამშობლოში.

მას აქეთია იგი დაულალავად შრომობდა მისი საყვარელი სცენისათვის. შრომობდა როგორც მსახიობი, როგორც რეჟისორი, როგორც მთარგმნელი და ავტორი დრამატიულ ნაწარმოებთა, და თან როგორც ანტრეპრენიორი, მომწყობი წარმოდგენებისა და თავ-მომყრელი მსახიობთა.

კოტე, როგორც მსახიობი, განსხვავებული მოვლენაა ჩვენი სცენისათვის.

იმან პირველად გვიჩვენა ჩვენ სცენაზე ევროპიული უნარი მსახიობისა. მისი თამაში ყოველთვის წინდაწინ მოფიქრებული, გამოზომილი, აწონ-დაწონილი იყო. მდიდარი იყო

მისი სასცენო ტექნიკა—მიხვრა-მოხვრა, საქციელი, ნაკეთობა. ამიტომაც ღირსეულად ასრულებდა ტრაგიულსა და კომიკურ როლებს.

დაუვიწყარია მისგან შექმნილი ნაპოლეონი, პეტრუჩიო (შექსპირის „ქირვეული ცოლის მორჯულებაში“), დონ-სეზარ დე-ბაზან („ისპანიელ აზნაურში“,) და აგრეთვე იმერელ თავადთა და აზნაურთა ტიპები.

დიდი ღვაწლი მიუძღვის მას, როგორც მსახიობს, საზოგადოდ ქართულ სცენაზე; მაგრამ კიდევ უფრო დიდი ამავე აქვს დაღებული მას ქუთაისში.

კოტე მესხი დამაარსებელია ქუთაისის მუდმივი დასისა. მართალია, მანამდე იმართებოდა ქუთაისის წარმოდგენები, მაგრამ მხოლოდ კოტემ შეიძლო თავი მოეყარა მსახიობთათვის და მთელის სეზონობით ემართნა გამუდმებული, მწყობრი წარმოდგენები.

მხოლოდ კოტე არ კმაყოფილდებოდა მარტო სასცენო მოღვაწეობით და გარდა იმისა, რომ სწერდა და თარგმნიდა პიესებს, ისედაც ღებულობდა მონაწილეობას ჩვენ ჟურნალ-გაზეთობაში. ერთჯერ თვითონაც გამოსცა „პატარა გაზეთი“. საზოგადოდ მისი კალამი იყო სხარტი, მკვირცხლი და ფხიანი.

თვით ცხოვრებაშიაც მახვილი გონებისა და მოსწრებული სიტყვის პატრონი იყო. მისი სიტყვაც მუდამ მოკლე, მაგრამ პრავლის მეტყველი იყო.

განვითარებული, გონება-გახსნილი, ნიჭიერი—იგი ყოველ საზოგადო შეკრებილებაში სასურველი და სანატრელი პიროვნება იყო.

და ასეთ მოღვაწეს ამ ოთხი წლის წინად, 1904 წელს, მადლიერმა სამშობლომ დიდის ზეიმით გადაუხადა 30 წლის სასცენო მოღვაწეობის იუბილეი.

იგი ჯერ 99 წლის თუ იყო. ჯერ კიდევ მხნედ გამოიყურებოდა; არც თუ მას საყვარელ მუშაობაზე აუღია ხელი.

უკანასკნელ ხანებში რუსის პოეტ კ. რ.-ს საგულისხმო პიესას— „მეუფე ურიათა“-ს—სთარგმნიდა, მაგრამ უღმობელმა სიკვდილმა უდროოდ შესწყვიტა მისი სიცოცხლე დ 15 მაისს, 1914 წ. სამუდამოდ გამოასაღმა ამ სოფელს.

ერთი-ღა ნუგეშია:

კოტე მესხისთანა ადამიანების ხსოვნა არა კვდება შთამომავლობის მესხიერებაში: ასეთი პიროვნებანი წასაბამ მაგალითად ზღვებიან, და ამგვარად წინ მიდის სხვათა შორის ის საქმეც, რომელიც აგრე გულ-მშურვალედ უყვარდა განსვენებულს: სამშობლო ლიტერატურა და თეატრი.

შ. დ—ნი.

ბავშვების
განათლების

გასართობი

თვეუვის სიშუაღრა.

(ხალხური).

ანგარი მობრძანდება
ახალწელიწად დღესაო;
მისპინძელს კარგად იამა,
სტუმარსაც მოუღბენსაო.

ძველ ანგარიშებს აბარებს
იმ ქრისტეშობის თვესაო;
ახალ ანგარიშს მოჰყვება,
დღესასწაულებს წევსაო.

ქორონიკონს განუცხადებს
მწიგნობარსა და ღვდელსაო;
ღირსებით მიეგებება
იმ ნათლისღება დღესაო.

ეპისკოპოსებს შემოსავს,
ყოვლგნით წყალს აკურთხებსაო;
მოვა და სადილს მიირთმევს,
ნათლულებს მოუღბენსაო.

ცოტა ღვინოში რომ შევა,
 პასუხებს დაიწყებსაო.
 ახლა რომ თებერვალს ჰკითხო,
 ჩემთან დაიბანს ხელსაო.

* *

მას თებერვალი შეიტყობს:
 ფინთად დაუშვებს წვერსაო;
 უყურე ბინძურს იანვარს,
 მყრალსა და საძაგელსაო.

რაც რომ ცუდი ზამთარია,
 სულ იგი მოგვიღვენსაო;
 კაცი არაფერს აკეთებს,
 სმისა და ქაშის მეტსაო.

თუმც მასზე მეტი არა ვარ,
 ნაკლები არ ვარ მეცაო;
 ყოველ ნაყოფს გავადვიძებ,
 წყალს ჩაუყენებ ხესაო.

მუშა კაცს გულს გაუხარებ,
 რომ მოუმატებ დღესაო.
 წირვა-ლოცვას შეუყენებ
 მწიგნობარსა და ღვდელსაო.

ღვთის ვედრებას შევაყვარებ
 ახალგაზდას და ბერსაო.
 მე შარტს ნურავინ მადარებს,
 იმ ბრიყვს და ქკუა-თხელსაო.

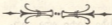
***

ამას რომ მარტი შეიტყობს,
დანით გამოიკრის ყელსა;
ვის უბედავ; თებერვალო,
შენ ვის ჰკადრებ ჭკუა-თხელსა?

შენ ჩემზე მეტი რათი ხარ:
ივაშენებ ვენახებსა.

ცოტა გულ-ფიცხი კაცი ვარ—
მალ-მალ გამოვიცვლი ზნესა...

გ. აბესაძე.

მე-4 №-ში მოთავსებულ შარადგვის და რიგის ალსა.

მელა მახეში გაება, თავი მოიშინარა სიზმარი
იქნებაო.

რედაქტორი ნინო ნაკაშიძე. გამომც. თ. პ. ი. თუმანიშვილი.

წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მადახიაში იქილება
შემდეგი წიგნები:

- 1) **ბომის თავგადასავალი**, — თბ. მარკ ტვენისა, თარგმ. გრ. ყიფშიძისა, ფასი . . . . . 50 კ.
- 2) **რას გვიამბობს ოთახი**, — თბ. ავენარიუსისა, თარგმ. გ. ჯაფარიძისა, ფასი . . . . . 20 კ.
- 3) **დასურათებული ასაწყობი ანბანი**, — ფასი . . . . . 1 მ. 20 კ.
- 4) **სკრუჯი და მარლეი**, — საშობაო მოთხრობა, ჩარლზ დიკენსისა, თარგმანი ნინო ნაკაშიძისა, ფასი . . . . . 25 კ.
- 5) **დასურათებული საყმაწვილო მოთხრობები** პ. ჯ. ანდერსენისა, ერ. სეტ. ტომპსონისა, გ. ინსაინისა და რ. კიპლინგისა, ფასი . . . . . 30 კ.
- 6) **ბავშვობა და სიყრმე**, — მოთხრობა ლევ ტოლსტოისა, თარგმ. ნინო ნაკაშიძისა, ფასი . . . . . 60 კ.
- 7) **ორი მხატვარი**, — თარგმანი დ. ავალიანისა, ფასი . . . . . 15 კ.
- † 8) **სამშობლო ბუნების სარკე**, დასურათებული საყმაწვილო მოთხრობები, — ივანე ელიაშვილისა, ფასი . . . . . 30 კ.
- 9) **შობა**, მოთხრობა გურიის ცხოვრებიდან, — ნინო ნაკაშიძისა, ფასი . . . . . 5 კ.
- 10) **ახალგაზრდა მეფის სიზმარი და დევი-ეგოისტი**, ორი მოთხრობა ოსკარ უაილდისა, თარგმ. ივ. მაჭავარიანისა, ფასი . . . . . 5 კ.
- 11) **დათო**, — ირ. ევდოშვილისა, დიდების მამიებელი, თარგმ ალ. შანშიაშვილისა, ფასი . . . . . 5 კ.
- 12) **მოთხრობები**, — ლიავრლეფისა და სხვა უცხო მწერლებისა . . . . . 5 კ.
- 13) **ივან-არაკნი**, — 125 დასურათებული, პატარა მოთხრობა, ავტორის სურათითა, ალ. მიჩაინაშვილისა, ფასი . . . . . 75 კ.
- 14) **ბიძია თომას ქოხი**, — რომანი ბიჩერ-სტოუსი ზანგთა განთავისუფლების დროისა, სურათებითა და ბიოგრაფიით, თარგმანი მ. კლიშიაშვილისა . . . . . 1 მ. 25 კ.

1914 წ. მიიღება ხელის მოწერა

დასურათებულ საკმაწვილო ჟურნალ

„ნაკადული“ - ზე

→ წელიწადი მათათი →

ჟურნალი გამოვა ჩვეულებრივი პროგრამით, საგანგებოდ არჩეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით;

წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემათ:

24 წიგნი „ნაკადულისა“ **12** წიგნი „ნაკადულისა“
მცირე წლოვანთათვის. მოზრდილთათვის.

36 სურათს ნაკადულის I-ლ გვერდზე.

საჩუქრად 1914 წ. ორივე გამოცემის წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემა წიგნი „მიწის ძვრა და ცეცხლის მფრქვეველი მთები“ (მრავალი სურათებით) გიორგი ანთელიძისა.

ესი ჟურნალისა: წლიურად ორივე გამოცემა—5 მ. ნახევარ წლით—3 მან., ცალკე-ცალკე მცირე წლოვანთათვის **24** წიგნი—3 მან., მოზრდილთათვის **12** წიგნი—3 მან.

ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილადაც.

საზღვარ გარედ: ერთი წლით 7 მ ნახევარი წლით 4 მ.

ვსთხოვთ ხელის მომწერლებს თუ ჟურნალი „ნაკადული“ არ მისდით ერთი თვის განმავლობაში გვაცნობონ და ადრესის გამოცვლა დროზე შეგვატყობინონ.

ხელის მოწერა შეიძლება

ტფილისში — „ნაკადულის“ რედაქციაში, ზუბალაშვილის სახლი, ვალოვინის პროსპ. № 8. Редакция „Накадули“, Головинский пр. № 8, შემოსასვლელი დაეითის ქუჩიდან № 2. და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მალაზიაში, სასახლის ქუჩა. **ქუთაისში** — ისიდორე კეიკარიძესთან, მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთაფრიშვილთან. **სამტრედიისში** — ვლ. ნაცვალაძესთან. — **შოთში** — თეოფილე კანდელაკთან. **ბათუმში** — ენ. სოფიო ნაკაშიძესთან, ტროფიმ ინასარიძესთან ფოსტაში, და ანასტასია ლომინაძესთან. **ოზურგეთში** — ღ. ლანჩხუთში — ლეო იმნაძესთან. **თელავში** — ვასო პაატაშვილთან. **ახალციხეში** — კონსტანტინე გვარამაძესთან. **ბაქოში** — ვასილ აბელედიანთან, ნინო გელაშვილთან და ივანე ელიაშვილთან. **გორში** — ნინო ლომოურთან და ქეთევან ჯავახიშვილთან. **სოხუმში** — ენ. შარიამ ანჩაბაძესთან. **კიათურაში** — ივანე გომელაურთან. **განჯაში** — ბ. ამბოქაძესთან. **ერევანში** — ე. ოდიშარიანთან. **სიღნაღში** — ნ. ახმეტელაშვილთან. **ყარსში** — ივ. საათაშვილთან. **ალექსანდროპოლში** — ს. შატ. ბერაშვილთან. **ნახიჩევანში** — სამსონ შარჯანიშვილთან. **ხონში** — მ. ი. ქავკანიძესთან. **რაკაში** — მასწავლებ. ილია გოგიასთან

რედაქტორი ნინო ნაკაშიძე.

გამომცემელი თავ. პავლე იოსების-ძე თუმანიშვილი

1914
საქართველო
საბჭოთაო